

GRÖNA KRONOBERG 2025

REGIONAL UTVECKLINGSSTRATEGI
KRONOBERGS LÄN

INNEHÅLL

Introduktion.....	2
Arbetsmetod: Gröna tråden	6
Varför ska vi arbeta med "en grön tråd"?	7
Vad ska vi arbeta med?	7
Hur ska vi arbeta?.....	9
Uppföljning och lärande	11
Målbild: Gröna Kronoberg 2025	13
Nulägesbild	14
Målområde: Vi växer i öppna och hållbara livsmiljöer	20
Centrala utmaningar på området.....	20
Mål	21
Prioritering: Utveckla platser, orter, städer och regioner genom att komplettera och dra nytta av varandra	21
Bakgrund	21
Möjligheter	22
Samhandling	24
Program	24
Prioritering: Utveckla miljöer där människor känner sig välkomna och delaktiga.....	25
Bakgrund	25
Möjligheter	26
Samhandling	29
Program	29
Målområde: Vi växer av en cikulär ekonomi med förnyelseförmåga.....	30
Centrala utmaningar på området.....	30
Mål 2025	31
Prioritering: Utveckla diversifiering och innovationsförmåga.....	32

Bakgrund	32
Möjligheter	33
Samhandling	35
Program	35
Prioritering: Utveckla livslångt lärande och jämlik hälsa.....	36
Bakgrund	36
Möjligheter	38
Samhandling	39
Program	40
Bilagor	41
Sammanfattning.....	41
Målbilaga: Gröna Kronoberg 2025	42
Nulägesanalys för Kronobergs län.....	47

INTRODUKTION

Den regionala utvecklingsstrategin för Kronoberg län 2015-2025 (RUS) är vägledande för arbetet med hållbar regional utveckling. Strategins aktualitet provas vart fjärde år. Strategin ersätter det tidigare Mötesplats södra Småland - regionalt utvecklingsprogram, en strategi för Kronobergs län (rev 2009).

SYFTE

Utgångspunkten är att RUS är ett verktyg som ska bidra till att uppnå målen med den regionala tillväxtpolitiken genom att skapa bättre förutsättningar för hållbar regional utveckling. EU 2020 och den nationella strategin för regional tillväxt och attraktionskraft 2014-2020 är vägledande för RUS. Samordning mellan RUS och kommunernas översiktsplanering eftersträvas särskilt.

BAKGRUND

Med regionalt tillväxtarbete avses insatser för att skapa hållbar regional tillväxt och utveckling. Region Kronoberg har ansvaret för det regionala tillväxtarbetet i länet. Arbetet innebär enligt den statliga förordningen om regionalt tillväxtarbete (2007:713) att: 1) utarbeta ett regionalt utvecklingsprogram och samordna genomförandet av programmet 2) löpande följa utvecklingen i länet och de funktionella

analysregionerna i länet i förhållande till regionala och nationella mål, och 3) följa upp, låta utvärdera och till regeringen årligen redovisa resultaten av det regionala tillväxtarbetet.

RIKTLINJER

Enligt förordningen om regionalt tillväxtarbete 2007:713) är en regional utvecklingsstrategi en samlad strategi för ett eller flera läns regionala tillväxtarbete,

- binder samman planeringsprocesser med betydelse för en hållbar regional utveckling och underlättar samverkan mellan länen,
- ligger till grund för regionala strukturfondsprogram, territoriella program, regionala tillväxtprogram samt andra relevanta regionala program och insatser,
- upprättas utifrån en analys av de särskilda utvecklingsförutsättningarna i länet,
- ska ange mål, inriktningar och prioriteringar i arbetet,
- ska innehålla en plan för uppföljning och utvärdering,
- ska utarbetas i samråd med kommuner och landsting. Samråd bör också ske med näringsliv och organisationer. Programmet ska ligga till grund för samverkan mellan kommuner, landsting, statliga myndigheter, näringsliv och organisationer.
- det organ som ansvarar för programmet ska samordna insatserna för genomförandet. Samordningen ska ske i samverkan med kommuner och landsting. Samordning bör även ske med näringsliv, organisationer och statliga myndigheter.
- det organ som har ansvaret för det regionala tillväxtarbetet ska löpande följa upp det regionala utvecklingsprogrammet och se till att det utvärderas på ett ändamålsenligt sätt.
- när ett regionalt utvecklingsprogram har fastställts eller ändrats ska det gällande programmet ges in till regeringen.

INNEHÅLL OCH STRUKTUR

Bilden nedan visar strukturen i den regionala utvecklingsstrategin.

Arbetsmetod	
Nulägesanalys	
Målbild	
Vi växer i...	Vi växer av...
Utmaningar	
Prioriteringar	
Samhandling	

Bild 1: RUS struktur.

För att skapa förutsättningar för ett effektivt regionalt utvecklingsarbete krävs en hållbar arbetsmetod. Arbetsmetoden för RUS, "Gröna tråden", beskrivs i det inledande kapitlet. Därefter följer en beskrivning av den övergripande målbilden, Gröna Kronoberg 2025. Målbilden beskriver det Kronoberg som strategin eftersträvar.

Efter beskrivningen av målbilden presenteras en nulägesanalys, vilken är en sammanfattande beskrivning av nuläget och utvecklingen i länet. Utmaningarna som tas upp i nulägesanalysen utgör grunden för målen och prioriteringarna i strategin.

Strategin är uppdelad i två målområden: "Vi växer i hållbara och öppna livsmiljöer" och "Vi växer av en cirkulär ekonomi med förnyelseförmåga". Dessa är gränsöverskridande och spänner över flera sakområden. Detta sektorsövergripande arbetssätt skapar förutsättningar för samhandling och effektivare användning av resurser. Under respektive målområde beskrivs vilka utmaningar som finns inom området samt vilka mätbara mål strategin eftersträvar.

För att nå de uppsatta målen behöver prioriteringar göras gällande hur våra resurser ska användas mest effektivt. Under respektive målområde pekar strategin därför ut de övergripande prioriteringar som behöver göras för att bemöta de presenterade utmaningarna inom området. Under respektive prioritering ges även förslag på vad aktörer bör samhandla kring inom prioriteringen för att på sikt nå de uppsatta målen.

KOPPLING MELLAN STRATEGIER

Den regionala utvecklingsstrategin kan ses som Region Kronobergs - de förtroendevaldas - beställning till den egna organisationen, i syfte att definiera de övergripande målen och prioriteringarna för regionen fram till 2025. Sammantaget ger strategin en övergripande inriktning över vad som ska uppnås och vilka åtgärder, baserat på utgångsläget och bedömningar av framtiden, som behöver genomföras för att nå målbilden.

Då den regionala utvecklingsstrategin är långsiktig och övergripande behöver understrategier och handlingsplaner kopplas till den. Dessa ska, utifrån prioriteringar, åtgärdsförslag och mål i RUS, konkretisera vilka insatser som ska genomföras i det kortare perspektivet för att nå RUS-målen. Det är i dessa strategier och planer som aktörer inom olika områden får möjlighet att samverka runt hur målen i RUS ska uppnås. Exempel på understrategier är Kompetensförsörjningsstrategin, Trafikförsörjningsprogrammet, Folkhälsopolicyn, Innovationsstrategin och Kulturplanen. Handlingsplaner kan i sin tur kopplas till en understrategi för att beskriva än mer konkret vad som ska genomföras för att uppnå målen i respektive understrategi.

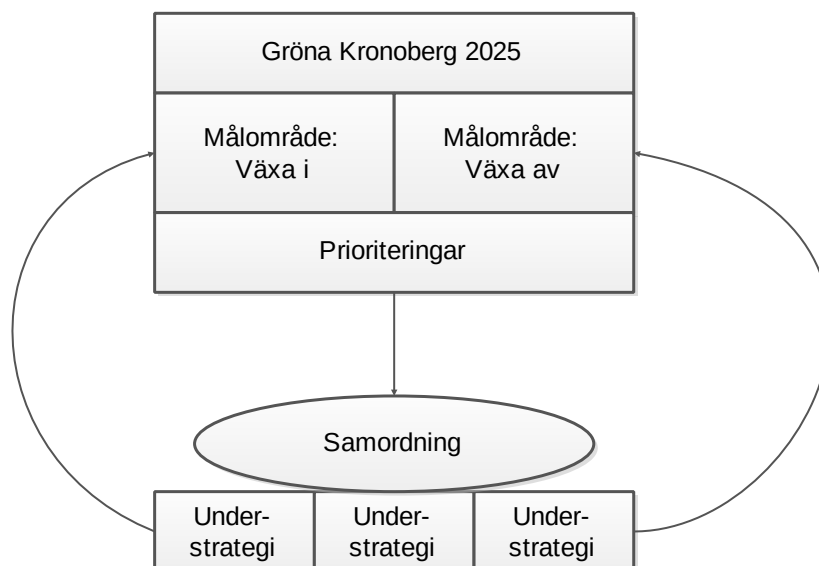

Bild 2: Koppling mellan RUS och andra strategier.

Modellen nedan visar ett konkret exempel på hur RUS hänger samman med understrategier och handlingsplaner. I fallet med kollektivtrafiken är det upp till Trafikförsörjningsprogrammet att precisera hur kollektivtrafiken bör utvecklas för att öka resandet, för att på sikt bidra till RUS-målet om att sänka de klimatpåverkande utsläppen.

Bilden illustrerar vilka effekter på kort, medellång och lång sikt som förväntas uppnås av insatser inom Trafikförsörjningsprogrammet, samt hur dessa effekter bidrar till att uppnå den sluteffekt som beskrivs i RUS.

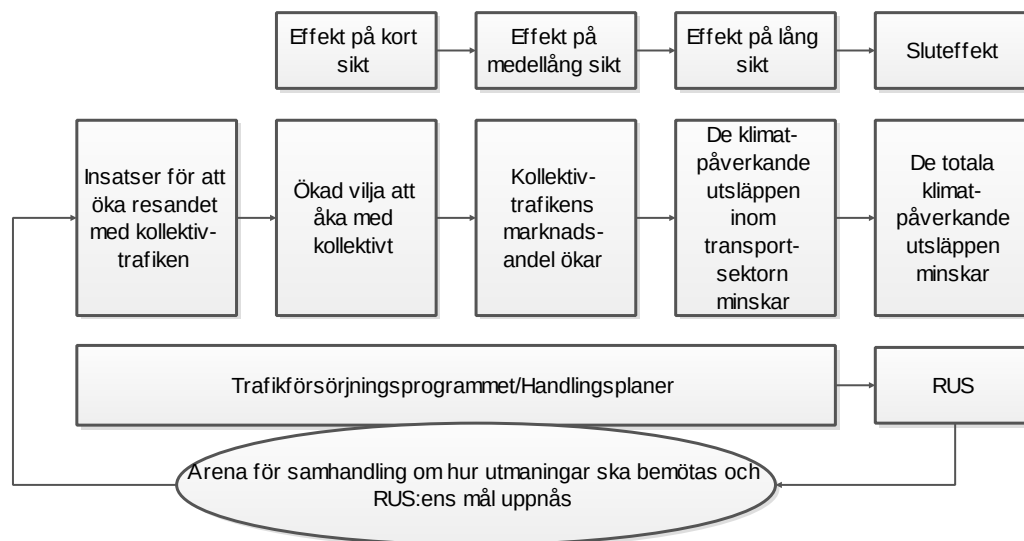

Bild 3. Exempel på koppling mellan Trafikförsörjningsprogrammet och RUS.

AVGRÄNSNING

RUS tar upp utmaningar och mål kopplade till regional tillväxtpolitik och de berör hela samhällsutvecklingen. För att avgränsa RUS inriktas strategin på utmaningsdriven utveckling och på prioriteringar som kräver samhandling. Det innebär att RUS inte sammanfattar allt regionalt utvecklingsarbete. Istället prioriteras utmaningar och möjligheter som kräver samhandling över gränser, mellan olika områden och aktörer.

ARBETSMETOD: GRÖNA TRÅDEN

Arbetsmetoden består av ett antal delar som tillsammans lägger grunden för ett hållbart regionalt utvecklingsarbete. Det handlar om att skapa förutsättningar för vad aktörerna arbetar med och hur de arbetar. Region Kronoberg ansvarar för samordningen av det regionala tillväxtarbetet.

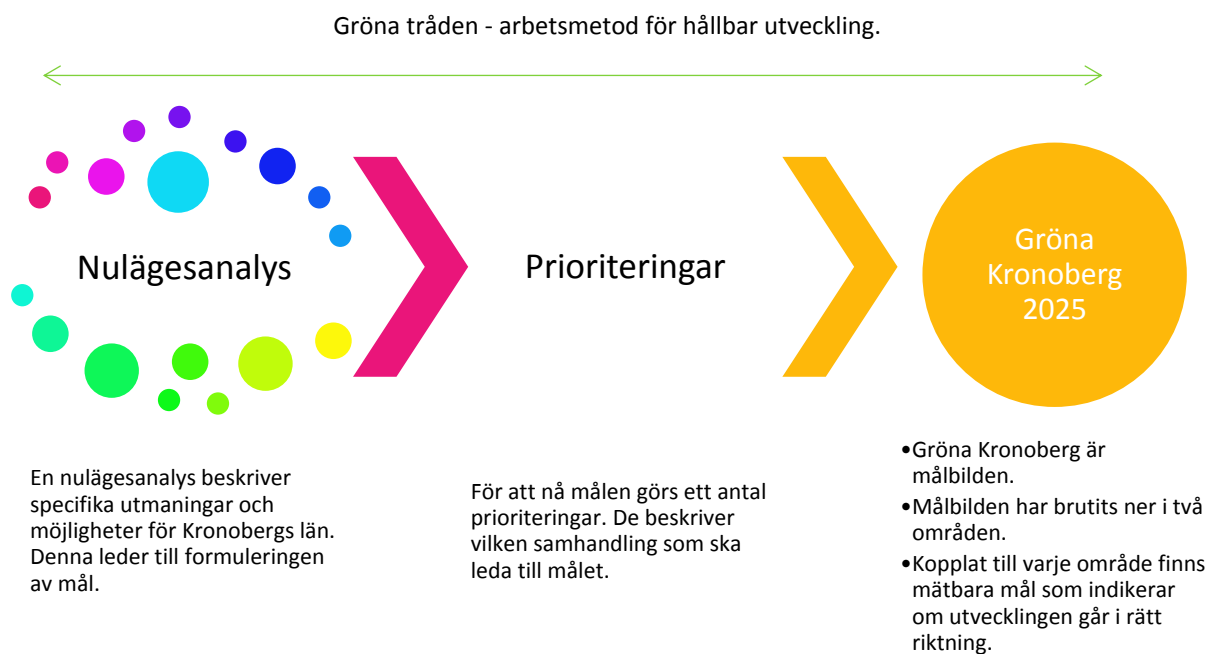

Bild 4. Gröna tråden.

VARFÖR SKA VI ARBETA MED "EN GRÖN TRÅD"?

HÅLLBAR UTVECKLING

Regionalt utvecklingsarbete är en kontinuerlig process. För att arbetet kopplat till Gröna Kronoberg 2025 ska ske på ett hållbart sätt behövs en arbetsmetod som leder från mål till handling. Gröna Kronoberg 2025 är en samlande strategi för utvecklingen av Kronobergs län - *vad vi ska arbeta med och hur*. Hållbarhet ska gå som en grön tråd genom alla led i arbetet. Som vägledning används *Ledningssystem för hållbarutveckling i kommuner, landsting och regioner, Svensk Standard SS 854000:2014*.

Vår arbetsmetod ska hjälpa oss att nå de regionala utvecklingsmålen. Syftet är hållbar regional utveckling, att Kronobergs län ska arbeta för utveckling som tillgodoser dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov och att flickor och pojkar, kvinnor och män ska ha samma förutsättningar att nå inflytande i det regionala tillväxtarbetet och få tillgång till samhällets resurser. Arbetet ska präglas av respekt för de mänskliga rättigheterna och ett erkännande av deras betydelse och allmängiltighet. Kommunerna och Region Kronoberg är viktiga plattformar för samhandling mellan många olika samhällsaktörer som var och en påverkar den hållbara utvecklingens tre dimensioner – den sociala, den ekonomiska och den ekologiska. Det handlar om att skapa förutsättningar både för *hur* aktörerna arbetar (process) och *vad* de arbetar med.

Arbetsmetoden formas och utvecklas i dialog och samråd mellan Region Kronoberg och samhällets intressenter. Med en tydlig arbetsmetod kan samhandlingsformerna bli ändamålsenliga och ge förutsättningar för olika intressenter att delta. För en gles region som Kronoberg – liten befolkning på en relativt stor yta - spelar det roll när, var och hur aktörernas möts för att skapa ett hållbart upplägg. Arbetsmetoden innebär att den regionala utvecklingsstrategins framtagande, genomförande och uppföljning lyfts in på agendan i de former för samhandling som redan finns i länet – som exempelvis strategier, planer och program, strategiska samtal och nätverksmöten.

VAD SKA VI ARBETA MED?

UTMANINGSDRIVEN UTVECKLING

Kronoberg står liksom andra regioner inför ett antal globala och lokala samhällsutmaningar för att nå en hållbar samhällsutveckling. Utmärkande för dessa utmaningar är att de skär genom många sektoriella gränser och att de har flyttat sig högst upp på politiska agendor lokalt, regionalt och globalt. Gröna Kronoberg 2025 ska prioritera utmaningsdriven regional utveckling som ett sätt att skapa hållbarhet. Det betyder att sätta utmaningarna i centrum och prioritera ett sektorsövergripande arbetssätt (jämfört med en självcentrerad och sektorsbunden planering). Det ska öppna möjligheterna för en mångfald av intressenter att bidra till regional utveckling. Intressenterna ska kunna ta olika roller och ansvar i utvecklingsarbetet över tid och kliva in och kliva av utvecklingsprocesser beroende på vad utmaningen är och på vilka lösningar som behövs. Utmaningsdriven regional utveckling kräver ett målinriktat och processorienterat arbetssätt samt ett kompetent ledarskap.

MÅLARBETE

Målen i RUS är satta på en övergripande nivå och ska visa vad vi ytterst vill uppnå med det regionala utvecklingsarbetet. Att sätta mätbara mål och indikatorer för komplexa samhällsföreteelser är inte enkelt, dels för att det finns en rad omvärldsfaktorer som påverkar utfallet, dels för att det inte alltid är givet hur utveckling mäts på bästa sätt.

För att säkra det regionala utvecklingsarbetets inriktning och prioriteringar används verktyg som förändringslogik, intressent- och konsekvensanalyser samt SMART:a mål. Prioriteringarna och målen i strategin är baserade på en nulägesanalys, vilket säkrar att de föreslagna prioriteringarna och målen har en grund i fakta. Förändringslogik används som ett verktyg för att synliggöra hur utmaningar, insatser och mål samspelar med varandra, i syfte att synliggöra om det vi gör kommer att leda till samhällsförändring. Enkelt sagt handlar förändringslogik om att tydliggöra vad som ska förändras och hur det ska gå till, samt vilka resurser som finns tillgängliga för arbetet.

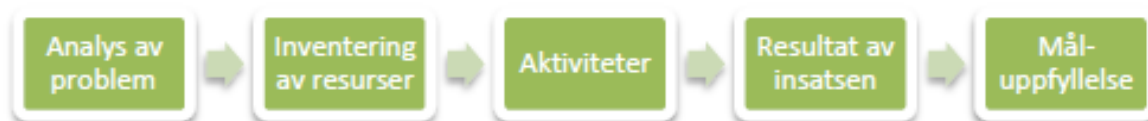

Bild 5: Modell för förändringslogik.

Indikatorerna i RUS, som används för att mäta graden av måluppfyllelse, är i huvudsak satta i relation till andra län. Förhoppningen är att såväl ta hänsyn till omvärldsfaktorer som de specifika förutsättningar som finns i Kronoberg. En indikator signalerar endast vad som har hänt, inte varför något händer. Därför är det viktigt att använda indikatorerna som en ingång till lärande diskussioner om varför utvecklingen i länet ser ut som den gör. Indikatorerna är valda utifrån följande kriterier: Indikatorn är kopplad till en politisk målsättning; Indikatorn mäts regelbundet; Indikatorn mäts på oberoende basis; Mätningen baseras på tillförlitliga data; Korrekta tidsseriedata tillgängliga; Kostnadseffektivitet; Relevanta och begripliga för användare; Användbara i stor och liten skala.

Ovan kriterier har inneburit att en mängd andra indikatorer har valts bort. För att komplettera bilden av länets utveckling kommer en rad andra indikatorer att användas för att öka kunskapen om olika frågor, utöver de nyckelindikatorer som anges i RUS. Fördelen med att använda färre indikatorer är att det blir enkelt för medborgare och användare att få en bild av regionens utveckling.

Understrategier kopplade till RUS ska innehålla indikatorer på en nivå som gör det möjligt att mäta effekter på kort och medellång sikt och ska fungera som en brygga mellan den konkreta verksamheten och RUS (se introduktionen för utförligare beskrivning av RUS koppling till andra strategier). Uppföljningen av indikatorer på alla nivåer ska i de fall det är relevant och möjligt göras utifrån kön, bransch, ålder, utbildning, socioekonomisk bakgrund osv.

HUR SKA VI ARBETA?

INTRESSENTERNA

En viktig princip för hållbar utveckling är att beakta intressenterna och deras intressen. Intressenterna är de som äger, är involverade i, påverkas av eller berörs av RUS. Intressenterna är regionens främsta resurser i att skapa utveckling. Exempel på intressenter är kommuninvånare, föreningar, statliga myndigheter, lokalt näringsliv, akademi och utbildningsaktörer. Det är därför viktigt att intressenter med kunskaper om olika grupper förhållanden inkluderas i det regionala utvecklingsarbetet.

JÄMSTÄLLDHETS- OCH MÅNGFALDSINTEGRERING

Kvinnor och män ska ha samma förutsättningar att nå inflytande i det regionala tillväxtarbetet och få tillgång till tillväxtresurser. Jämställdhets- och mångfaldsintegrering är verktyg som vi använder i alla led i beslutsfattandet och processerna för regionalt utvecklingsarbete - från formulering av utmaningar till utformande av aktiviteter, indikatorer och mål samt vid det operativa genomförandet. Utgångspunkten är att få syn på eventuella skillnader i utmaningar och behov mellan flickor och pojkar, kvinnor och män, för att på så sätt kunna rikta insatser till olika målgrupper.

Ett sätt att upptäcka skillnader mellan könen är att använda sig av könsuppdelad statistik. I arbetet med könsuppdelad statistik används det juridiska könet som indelningsgrund. Samtidigt finns det personer som varken kategoriserar sig som kvinnor eller män, personer som biologiskt inte entydigt kan kategoriseras som kvinnor eller män och personer som upplever sig vara av ett annat kön än det som tilldelats dem vid födseln. Alla människor, oavsett könsidentitet och könsuttryck, tillhör dessutom flera sociala kategorier som samspelar med varandra, såsom etnicitet, ålder och utbildningsbakgrund. När utvecklingsinsatser utformas är det viktigt att se till hur dessa faktorer samspelar.

Barn och ungdomar ska ges inflytande i frågor som berör dem. Barnets bästa ska komma i första hand vid alla slags åtgärder och beslut som berör barnet. I det regionala utvecklingsarbetet som rör barn och ungdomar ska dessa komma till tals, och prioriteringar ska göras utifrån vad som är barnens bästa.

SAMHANDLING

Regionalt utvecklingsarbete ska bygga på samhandling i syfte att nå målen. Samhällsutmaningarna kan inte lösas av en enskild aktör utan kräver en effektiv samhandling mellan politik, näringsliv, forskning och civilsamhälle. Det innebär att föra samtal, om nuläge och mål, att skapa samsyn om vad som bör göras och hur. I denna process behöver en strategi finnas för hur olika grupper i samhället får möjlighet att komma till tals.

Det finns tre huvudsakliga skäl till samhandling. Det första är att det leder till högre kostnadseffektivitet. Det i sin tur leder till bättre och effektivare verksamheter som även minskar samhällets totala kostnader. Det andra skälet är att samhället genom en samhandling mellan myndigheter och/eller aktörer kan bemöta utsatta grupper behov. Det tredje skälet är att inflytandet hos medborgare och andra aktörer ökar, vilket gynnar de aktörer som samhandlar.

Samhandlingstrappan nedan illustrerar hur samhandlingen kan gå till; skapa samtal, samsyn, samarbete och samhandling.

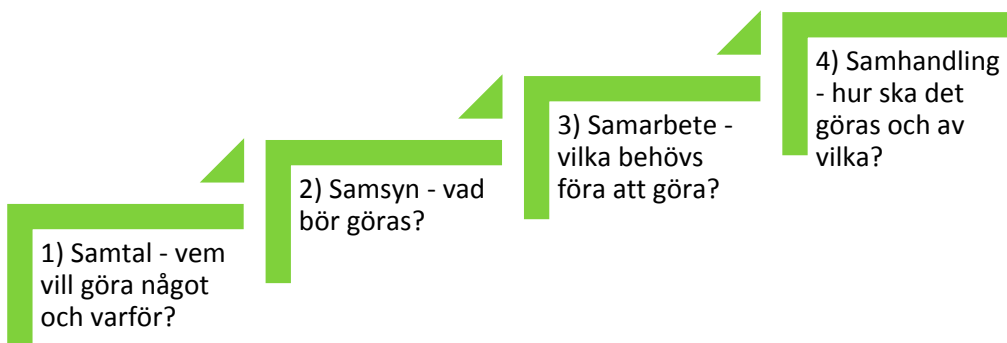

Bild 6:

Samhandlingstrappa. Gröna Kronoberg 2025 kan användas som ett stöd i olika faser fram till samhandling.

Intressenterna kan bidra till och vara aktörer i regionalt utvecklingsarbete på olika sätt. Därför behövs en aktiv och kontinuerlig intressentanalys för att inkludera och aktivera olika kompetenser, perspektiv och resurser. Det behöver också finnas ändamålsenliga samhandlingsformer. Till exempel kan befintliga strategier och nätverk/möten nyttjas för att skapa samsyn och ett strategiskt arbete runt en viss utvecklingsfråga. Exempel på samhandlingsformer är: Kommunalt forum (för förtroendevalda), strategiska samtal, nätverk och projekt. De används för att skapa möten mellan olika intressenter inom offentlig, privat och civil sektor i syfte att nå samhandling och rikta olika resurser till gemensamma mål.

LEDARSKAP

Utmaningsdriven utveckling behöver ledas för att bli målinriktad på både kort och på lång sikt. Det kräver ett processorienterat arbetssätt och ett kompetent ledarskap. Ledarskapet blir ett medel för att skapa kreativitet, förnyelse och innovation. Gröna Kronoberg lägger stor vikt vid ett kompetent ledarskap som stärker förmågan till innovation hos både individer och organisationer. På regional nivå har Region Kronoberg tillväxtansvaret och rollen att samordna RUS. Länsstyrelsen har rollen att bevaka statens intressen och bidra till regional utveckling. Bägge organisationerna leder olika former av samhandling kring regional utveckling. På lokal nivå har kommunerna ansvaret för förvaltningen av kommunala resurser och för utvecklingen i lokalt. Kommunerna är också intressenter i regional samhandling. Ledarskap är en avgörande faktor för hållbar utveckling och därmed en kritisk framgångsfaktor för alla aktörer som leder utveckling på regional och lokal nivå.

UPPFÖLJNING OCH LÄRANDE

LÄRANDECYKEL

Ett viktigt led i att säkra ett systematiskt lärande är att ha en plan för hur kunskapen ska förvaltas. Utan spridning av kunskaperna finns det inget värde i att följa upp olika insatser. Därför är det viktigt att planera för hur lärandet återkopplas in i beslutsfattandet och att succesivt utforma mer effektiva insatser baserade på tidigare erfarenheter.

Det regionala utvecklingsarbetet ska kopplas till dels en ettårscykel, dels en fyraårscykel för uppföljning, lärande och dialog. Ettårscykeln innebär löpande uppföljning, medan en fördjupad uppföljning och prövning av strategins aktualitet sker vart fjärde år. Lärandecykeln är en del av hållbarhetsarbetet. Syftet är att skapa ansvarighet, öppenhet och transparens: Ansvar i att beakta kvaliteten i beslut och uppföljningen av dem; Öppenhet och transparens kring beslutens kända och förväntade påverkan på samhället, ekonomin och miljön. Lärandecykeln ska stödja de samhandlingsformer och planeringsprocesser som finns kopplade till Kronoberg 2025. Den regionala utvecklingsstrategin följs upp i sin helhet i ett årligt regionalt forum och genom tematiska fördjupningar vår och höst.

Lärandecykeln ska underlätta flernivåstyrning, eller det som i Gröna Kronobergs kallas för samhandling, och en ökad växelverkan mellan regional utveckling och kommunal översiktsplanering. Det ska skapa förutsättningar för att sammanbinda olika planeringsprocesser på nationell, regional och lokal nivå (att planera, införa och tillämpa, utvärdera och rapportera, analysera och förbättra).

Som tidigare beskrivits är RUS en politisk beställning, med en rad mål och prioriteringar, som sedan konkretiseras genom understrategier och handlingsplaner. Utifrån understrategierna tas beslut om lämpliga insatser som på sikt ska leda till RUS mål. Insatser kan till exempel genomföras i form av olika projekt, som även de ska innehålla indikatorer på projektnivå som kopplar till understrategierna och RUS. Modellen nedan visar på den lärandecykel ska användas för att följa upp målen i RUS, understrategier och handlingsplaner.

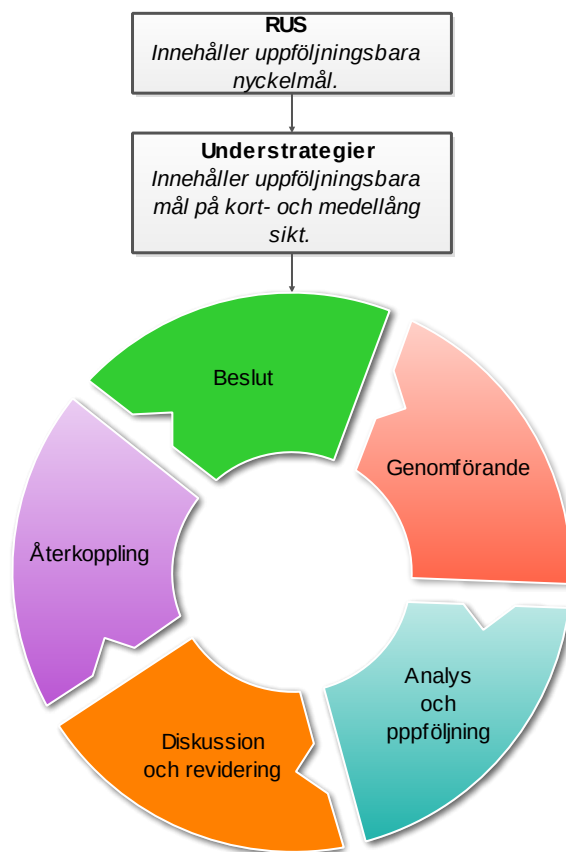

Bild 7: lärandecykel.

I analys och uppföljningssteget ingår att göra regelrätta utvärderingar av olika insatser som genomförts, exempelvis projekt, men även att analysera utvecklingen i samhället som helhet.

Ett viktigt steg i lärandecykeln är "Diskussionssteget". När vi väl har följt upp målen och utvärderat våra egna insatser är det viktigt att vi diskuterar resultaten. Det är i detta skede vi lär oss av utvecklingen och dragna slutsatser, för att slutligen revidera våra insatser, om så krävs. Här finns även möjlighet att göra fördjupande analyser inom aktuellt område för att klargöra förutsättningarna för tillväxt i regionen.

Slutligen, innan nya beslut fattas, sker en återkoppling till den politiska nivån. Denna baseras på de lärdomar som har dragits och utifrån den diskussion som har förts utifrån dessa. Ambitionen är att lärandesystemet ska bidra till ett kvalitetssäkrat beslutsunderlag och att en kontinuerlig uppföljning av våra egna insatser.

MÅLBILD: GRÖNA KRONOBERG 2025

Målbilden för Kronobergs län kallas Gröna Kronoberg 2025 och handlar om att "Kronoberg växer i öppna och hållbara livsmiljöer med förnyelseförmåga". Nedan följer en beskrivning av Gröna Kronoberg 2025.

GRÖNA KRONOBERG – VI VÄXER I ÖPPNA OCH HÅLLBARA LIVMILJÖER MED FÖRNYELSEFÖRMÅGA.

Det är flickor och pojkar, kvinnor och män i olika åldrar som skapar utveckling och förnyelse inom alla sektorer - offentlig, privat och ideell. De påverkas av och påverkar utvecklingen. De är Gröna Kronobergs intressenter och målgruppen för det regionala utvecklingsarbetet. Alla behövs för att skapa öppna och hållbara livsmiljöer som är attraktiva att bo, arbeta och vistas i. Tillsammans ser vi möjligheter i globala och lokala utmaningar. Samhandling kring social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet gör Gröna Kronoberg framgångsrik. Samhandling genom öppna och transparenta processer och kompetent ledarskap är den gröna tråden fram till målen i Gröna Kronoberg.

Gröna Kronoberg är en växande landsbygdsregion mitt i södra Sverige mellan storstadsregionerna. Regionen är både liten och stor – en liten befolkning på en relativt stor yta. Många små orter växer i och kring en stark stråkstruktur där vägarna möts i en stark regional kärna. Orterna och landsbygderna drar nytta av strukturen och kompletterar varandra så att livsmiljöerna känns öppna och hållbara. Landskapets skogar, jord och sjöar är nära och närvarande i människors vardag genom att producera ekologiska, sociala och ekonomiska värden. Gröna Kronoberg utvecklar det ömsesidiga beroendet mellan stad och land genom att stärka funktionella samband och genom att förvalta och utveckla landskapets natur- och kulturvärden som en grund för utvecklingen.

Gröna Kronoberg har en stark förnyelseförmåga och växer av en cirkulär ekonomi. Näringslivet breddas från sin bas i tillverkande industri till fler tjänste- och serviceföretag och många små och medelstora företag verkar här. Många leder företag vilket ger en stor samlad erfarenhet av att arbeta entreprenöriellt. En stark ideell sektor skapar arenor som tar vara på människors engagemang och idéer och som bidrar till en mångkulturell infrastruktur i hela regionen. Vilja och förmåga finns i privat, ideell och offentlig sektor att möta efterfrågan av hållbara lösningar på utmaningar som klimat, energi, miljö, demografi, social trygghet, hälsa och utbildning. En välutvecklad högskolestruktur i regionen och närheten till Linnéuniversitet skapar grund för framgångsrika samarbeten som kombinerar olika kunskaper och skapar innovation.

Gröna Kronoberg satsar på att bli en ledande hållbar region. Vi möter efterfrågan på hållbara lösningar av lokala och globala utmaningar. Det ger tillväxt och jobb att leva av och bra miljöer för människor att växa i. Genom att påskynda utvecklingen i riktning mot en cirkulär ekonomi så återuppbygger vi resurser oavsett om det är socialt (mänskligt), ekologiskt (miljö) eller ekonomiskt (tillverkande). Gröna Kronoberg 2025 har för avsikt att påverka omgivningen positivt, att uppnå positiva fotavtryck, att skapa en helhetssyn för kloka beslut avseende systemoptimering, att se allt avfall som näring för nästa tillverkningsprocess, att använda förnyelsebar energi, att främja mångfald för styrka och resiliens och skapa fungerande marknader. Gröna Kronoberg satsar på förnyelsebar energi och på att bli ett plusenergilän som producerar mer energi än det förbrukar. Den gröna profilen bygger på ett ansvar både för en helhetssyn och för enskilda satsningar - våra förtroendevaldas mål och prioriteringar kombineras med små och stora initiativ av regionens flickor och pojkar, kvinnor och män, inom alla delar av samhället - offentlig, privat och ideell sektor. På så vis leder Kronoberg 2025 en hållbar utveckling i framkant - som Europas grönaste region.

NULÄGESBILD

Länet har haft en god utveckling men står inför stora utmaningar...

Tillväxten i länet, sett till sysselsättning och befolkning, har under de senaste decennierna varit god. Efter nittiotalskrisen fram till tiden före finanskrisen var sysselsättningsstillväxten i länet högre än riksgenomsnittet. Den över tid goda konkurrensförmågan beror på hög omställningsförmåga inom industrisektorn och att nya näringar, exempelvis IT-sektorn, har haft en god tillväxt. Detta har resulterat att länet har haft en hög sysselsättningsgrad och en konkurrenskraft över snittet för regioner med en liknande struktur.

Men de senaste åren har visat att länet står inför stora utmaningar. Efter finanskrisen har sysselsättningsutvecklingen varit en av de svagare i riket och sysselsättningsgraden har minskat. Främst beror utvecklingen på att antalet anställda inom industrisektorn, som är den största privata näringen i länet, har haft en svag utveckling.

Länet växer – men inte alla delar och befolkningen blir äldre...

Befolkningstillväxten i länet har följt samma trend som i riket – allt fler bor i städer, allt färre i mindre orter eller på landsbygden. För en landsbygdsregion likt Kronoberg sätter utvecklingen tydliga spår. Sedan nittioalet har länets befolkningstillväxt främst skett i Växjö, samtidigt som de minsta kommunerna i länet har haft en påtaglig befolkningsminskning, medan de mellanstora kommunerna har haft en mer stabil utveckling.

Anledningen till att Kronobergs läns folkmängd har ökat beror främst på ett positivt utrikes flyttnetto men även på ett, om än i mindre utsträckning, positivt födelsenetto, samtidigt som det inrikes flyttnettot under längre tid varit negativt. Invandringen har under de senaste åren bidragit till att balansera befolkningsutvecklingen i flera av länets kommuner, över tid är det nämligen bara Växjö kommun som har haft ett positivt födelsenetto och ett positivt inrikes flyttnetto, mycket beroende på inflyttningen från övriga kommuner i länet.

Ur ett åldersperspektiv utgör ungdomar och yngre vuxna en stor del av de som väljer att flytta från länet. Ofta sker en flytt i samband med eftergymnasiala studier eller arbete och främst är det storstadsregionerna som lockar – flyttningarna präglas generellt av en ortshierarki; från mindre till större. Att utflyttningarna från länet under senare år ökat hänger till viss del samman med att invandringen ökat, då en relativt stor andel av de utlandsfödda efter något eller några år väljer att flytta från länet, särskilt genomslag får detta i de mindre kommunerna.

Att en stor del av utflyttarna, som i stor utsträckning är i arbetsför ålder, väljer att flytta till och att bo i städer innebär att det blir stora skillnader i åldersstrukturerna mellan stad och land. De mindre kommunerna får det därmed svårare att hantera att andelen äldre av befolkningen som helhet har ökat och ökar som en följd av stora pensionskullar och att vi lever allt längre. Med en minskad andel i arbetsför ålder blir det svårare att klara kompetensförsörjningen, inte minst inom vården, samtidigt som skattekraften minskar och vårdbehoven kan förväntas att öka. Redan idag är det stora skillnader sett till åldersstrukturerna mellan stad och land prognoserna tyder på att dessa, om trenden är konstant, kommer att öka.

Utsläppen har minskat och rörligheten ökat, men glesheten i länet bär med sig framtidsutmaningar...

Det finns ett starkt samband mellan täthet och ekonomisk tillväxt i och med att den växande tjänstesektorn främst finns i städer. Befolkningstätheten i Kronobergs län är en av de lägsta i södra Sverige och avstånden är i flera fall

långa, vilket innebär utmaningar för framtiden när det gäller att främja framväxten av större arbetsmarknadsregioner och en ökad tillväxt.

Tillväxten i och runt större städer har medfört att bostadspriserna i dessa områden har ökat drastiskt och att många har svårt att få en bostad där. I sammanhanget är det storstäder, regionala centrumstäder och förortskommuner till dessa platser som har haft den största tillväxten. Mer perifera kommuner har haft en betydligt svagare utveckling och trenden tyder på att den ekonomiska koncentrationen till större städer kommer att fortsätta.

För att skapa goda spridningseffekter av tillväxten i städerna är det viktigt med goda kommunikationer ut till omlandet – särskilt i ett län med en gles struktur likt Kronoberg. Goda kommunikationer till och från större städer ger möjlighet för omkringliggande orter att dra nytta av städernas mer diversifierade arbetsmarknader, nöjen och kulturutbud. Mindre orter runt städerna erbjuder attraktiva livsmiljöer, prisvärda boenden och har ofta särskilda specialiseringar – ofta inom ytkrävande verksamheter – som kompletterar näringslivet i städerna och som är en viktig del av en regions värdekedja.

Rörligheten i riket, sett till arbetspendlare, har under de senaste decennierna ökat successivt och arbetsmarknadsregionerna har blivit allt större och färre till antal. Kronobergs län har över tid haft en hög inpendling och ett positivt pendlingsnetto, inte minst som en följd av att samtliga kommuner i länet gränsar till ett annat län och att länet haft flera olika starka arbetsmarknader i kommunerna, särskilt inom industrin. Detta är en förklaring till varför rörligheten i Kronobergs län är, relativt sett, låg men ökande – inte minst mellan de större arbetsmarknaderna i regionen och till andra regionala centrumstäder utanför länet.

De glesa strukturerna i länet medför att den genomsnittliga körsträckan i Kronobergs län är den högsta i södra Sverige, likaså är marknadsandelen för kollektivtrafiken låg. Sedan nittioalet har minskningen av klimatpåverkande utsläpp i Kronobergs län varit bland de större i riket. Främst beror minskningen på en omställning inom energisektorn, där tillgång till och högt kunnande om skog och biobränsle varit en avgörande faktor. Däremot har minskningen inom transportsektorn, som är den största utsläppskällan, varit betydligt mer begränsad och endast långsamt sjunkande.

Kronobergs län är ett av de mest internationaliserade, vilket innebär stora möjligheter men även en hög konjunkturkänslighet och behov av ständig förnyelse...

Sverige är en liten och öppen ekonomi där exporten har stått för en stor del av välståndet i landet. Kronobergs län är ett av de mer internationaliserade länen i riket, vilket till stor del beror på den omfattande industrisektorn i länet. En hög internationaliseringsgrad innebär ett inflöde av externt kapital som kan återinvesteras i regionen. Globaliseringen har inneburit att marknadsmöjligheterna har ökat men även att konkurrensen hårdnat – det finns fler potentiella köpare, men även fler konkurrenter.

När finanskrisen slog till drabbades Kronobergs län, som är det tredje mest industriberoende i riket, hårt och flertalet arbetstillfällen försvann inom industrisektorn. Sysselsättningstillväxten inom övriga näringar har inte balanserat nedgången och sett till nettosiffran har antalet arbetstillfällen i Kronobergs län minskat mellan tidsperioden 2008-2013. Men sett till den ekonomiska produktionen var den under 2013 lika hög som den var tiden före krisen.

Att många yrken försvunnit inom industrin beror på minskad efterfrågan, ökad konkurrens från låglöneländer och ökad grad av automatisering. Sett till den relativt höga produktivitetensutvecklingen i länet under de senaste åren

tyder den på att industrin är i en rationaliseringsprocess – enklare yrken ersätts med maskiner eller outsourcas till lågkostnadsländer. Yrkena som blir kvar här blir alltmer kunskapskrävande. På sikt är justeringarna nödvändiga för att kunna upprätthålla konkurrenskraften på en global marknad, men på kort sikt kan omställningen leda till strukturella problem när många yrken inom en stor sektor försvinner inom en kort tidsrymd. Det är ingen självklarhet att yrken inom andra näringar växer fram på de ställen där yrken inom andra branscher har försvunnit.

Ur ett geografiskt perspektiv har finanskrisen och påföljande lågkonjunktur främst drabbat mindre folkrika län med exportdrivna ekonomier. Storstadsregionerna har haft en starkare tillväxt som burits av den inhemska konsumtionen. I Kronobergs län är det de mindre kommunerna, som har en hög andel anställda inom industrin, som generellt sett drabbats hårdast, och sett ur ett längre perspektiv har sysselsättningstillväxten i länet skett i Växjö- och Älmhults kommun där tjänstesektorn är mer dominerande än i de övriga kommunerna. Att industrisektorn minskar får därmed tydliga ekonomiskgeografiska konsekvenser, då sektorn är den primära näringen i de flesta av kommunerna i länet.

Sett till arbetsmarknadens förändring är det troligt att antalet yrken inom industrin kommer att fortsätta att minska, men fortsatt är och kommer sektorn att vara en viktig bas för den regionala ekonomin. En styrka i länet är att specialiseringsgraden inom sektorn är hög och att det därför finns incitament för företag inom sektorn att lokalisera sig i eller stanna kvar i länet, då tillgången till adekvat kompetens och underleverantörer skapar unika konkurrensfördelar – specialiseringen blir som en form av klister i en global verklighet.

För att bibehålla konkurrenskraften inom industrisektorn krävs innovationer, att produktionen i länet hamnar högre upp i värdekedjan samt att nya exportmarknader växer fram. Här är det en fördel att det inom sektorn i länet finns en mix mellan storföretag och flertalet små- och medelstora företag, samt en ökad mix av arbetskraft med olika kön, ålder och bakgrund på företagen. Större företag öppnar upp dörrar för export även för de mindre företagen och bidrar även med lärande och kunskap som på sikt kan leda till innovationer. Små- och medelstora företag är å sin sida mer anpassningsbara, vilket är en allt mer betydelsefull egenskap i den moderna ekonomin. En ökad jämställdhet på arbetsmarknaden ökar förutsättningarna för innovation.

Men för att mildra konjunktürkänsligheten i framtiden behöver nya arbeten inom omogna näringar växa fram. För att så ska ske krävs det att kvinnor och män har lika förutsättningar att starta företag i regionen och att det finns en vilja och möjlighet till att företaget ska växa i omsättning och antalet anställda. Såväl i riket som i Kronobergs län finns det grupper bland företagarna som är underrepresenterade och särskilt framträdande är skillnaden mellan kvinnor och män. Könsskillnaderna syns även i de olika branscherna i länet, då män i betydligt högre utsträckning än kvinnor arbetar inom den privata sektorn. Motsatt gäller att kvinnor i långt högre utsträckning än män är verksamma inom den offentliga sektorn.

Tillväxten under de senaste åren har primärt skett inom service, turism och den privata tjänstesektorn. Till stor del är dessa näringar lokaliserade till folktäta geografier eller till geografier där sektorn funnits representerad sedan tidigare, exempelvis har IT-sektorn i länet främst växt fram i Älmhults- och Växjö kommun. En utmaning för framtiden, särskilt i ett glest län likt Kronoberg, är därför att utveckla dessa näringar även i mindre kommuner. Exempelvis innebär tillgång till bredband och digitaliseringen nya möjligheter vad gäller näringar oberoende av fysiskt avstånd.

En annan näring med potential i mindre geografier är turistsektorn som till sin natur ofta är platsbunden då den kretsar runt tillgångar som finns förankrade på den aktuella platsen.

En förutsättning för att lyckas med att ställa om näringslivet är en god tillgång till humankapital. Generellt sett har befolkningen i Kronobergs län, jämfört med län utanför storstadsregionerna, en hög utbildningsnivå, om än under riksgenomsnittet. Men skillnaderna inom regionen är stora, delvis som en konsekvens av att ungdomar från de mindre kommunerna väljer att flytta till större städer för att studera och blir sedan kvar där. På sikt kan detta leda till att det i de mindre kommunerna i länet blir svårt att hitta den kompetens som krävs för att utveckla näringslivet till att bli mer kunskapsdrivet och att försörja den offentliga sektorn med specialistkompetens.

En historiskt sett hög men minskande sysselsättningsgrad – stora skillnader mellan olika grupper i länet...

Historiskt sett har sysselsättningsgraden i Kronobergs län varit hög och den är fortsatt över riksgenomsnittet. Men med finanskrisen kom den att minska kraftigt och sett till arbetslöshetsnivån, som relaterar till den registerbaserade arbetskraften och inte hela befolkningen i arbetsför ålder, har den under de senaste åren ökat och varit högre än i riket – en markant ökning sedan tiden före krisen då nivån var den fjärde lägsta i riket. Ökningen av arbetslöshetsnivån och den minskade sysselsättningsgraden i Kronobergs län under den senaste femårsperioden är bland de största i riket.

Orsakerna till utvecklingen är flera. Den ökade kunskapsnivån inom industrin tillsammans med automatiseringar och outsourcing har bidragit till att antalet yrken utan krav på eftergymnasial utbildning har minskat samtidigt som mer avancerade tjänster inom sektorn växer fram, exempelvis råder efterfrågan på ingenjörer och tekniker. Samtidigt är flera av de yrken som växer fram inom privata tjänstesektorn, exempelvis IT-sektorn, avancerade och kräver en eftergymnasial utbildning. Tillväxten av yrken som i regel inte kräver en längre utbildning, exempelvis inom personliga tjänster och servicenäringar, har inte varit tillräcklig för att hålla tillbaka arbetslösheten i länet, utan konkurrensen om dessa yrken är hög då potentiella arbetstagare till dem är många.

En paradox i sammanhanget är att en stor del av arbetsgivarna, både inom den privata och offentliga sektorn, menar att de har svårt för att hitta personer som de vill anställa, trots att utbudet på arbetskraft har ökat. Detta antyder att det finns en matchningsproblematik på länets arbetsmarknad; det finns arbeten men den tillgängliga arbetskraften har inte den kompetens arbetsgivarna efterfrågar eller saknar de information om varandra. Den könssegregerade arbetsmarknaden i länet bidrar till att försvåra matchningen.

Ur ett regionalt perspektiv kan situationen, bristande matchning, på sikt innebära minskad konkurrenskraft och att arbetsgivare lämnar regionen, då bristen på lämplig arbetskraft kan begränsa deras utvecklingsförmåga. För den enskilde kan brist på utbildning eller innehav av en utbildning som inte efterfrågas på arbetsmarknaden leda till att personen hamnar utanför arbetsmarknaden och blir oförmögen till ekonomisk självständighet. Under 2012 hade 72 % av den sysselsatta befolkningen i Kronobergs län ett yrke som motsvarade individens utbildningsinriktning, vilket var något under riksgenomsnittet.

Sett till vilka grupper som står utanför arbetsmarknaden är det påfallande, särskilt sedan finanskrisen, att personer utan minst en gymnasial utbildning har svårt att komma in på den regionala arbetsmarknaden jämfört med övriga utbildningsgrupper. Det råder även stora skillnader i sysselsättning, differensen uppgick under 2013 till 28,7 procentenheter, mellan inrikes och utrikes födda och skillnaden i länet är större än den som finns på riksnivå. Denna skillnad är en stor utmaning för länet då utlandsfödda stått för tillväxten av arbetskraften i länet samtidigt som antalet inrikes födda i arbetsför ålder minskat. Utan invandringen till länet hade arbetskraften under 2000-talet minskat, istället har den ökat. Det finns även skillnader i sysselsättningsgraden mellan kvinnor och män, om än inte lika stora som mellan övriga grupper, men skillnaden är även här större i länet än på riksnivå.

Bakomliggande delorsaker till skillnader mellan olika grupper är förstås flera. Om vi ser till skillnaden mellan inrikes och utrikes födda beror den på att en viss etableringstid oftast föregår inträdet på arbetsmarknaden. Under denna fas lär en sig b.l.a. språket som är en viktig faktor vid jobsökande, och givet att immigrationsnettot varit historiskt högt den senaste femårsperioden har andelen av de utlandsfödda i etableringsfasen ökat och påverkat sysselsättningsgraden för gruppen som helhet. Till detta hör även att nyinvandrade i regel har ett mindre kontaktnät än andra, vilket är en försvårande faktor när en söker arbete. Studier har även visat att etableringstiden för nyinvandrade påverkas av det rådande konjunkturläget i den region de bosätter sig i, och sett till Kronobergs län har den under de senaste fem åren varit relativt svag.

Självfallet är utbildningsnivån, precis som för inrikes födda, av stor betydelse när det gäller utlandsföddas möjligheter till att inträda på den lokala arbetsmarknaden. Här är det viktigt att inte generalisera – matchningsproblematiken för utlandsfödda är tudelad; å ena sidan saknar en viss andel av dem en gymnasial utbildning, å andra sidan har en viss andel av dem en eftergymnasial utbildning men de får inte ett arbete som motsvarar deras utbildningsnivå. Ser vi till förvärvsfrekvensen för utlandsfödda som bött i länet i mer än fem år är det tydligt att en gymnasial utbildning eller högre främjar introduktionstiden på arbetsmarknaden.

Skillnaderna i sysselsättningsgrad mellan könen har flera orsaker. Kvinnor är i högre utsträckning än män föräldralediga, sjukskrivna eller i studier. Sett till hur lågkonjunkturen drabbade kvinnor och män var det dock främst män som drabbades, då de i högre utsträckning än kvinnor arbetar inom industrisektorn. Men variationerna i sysselsättningsgrad mellan könen påverkar den genomsnittliga livsinkomsten, som är lägre för kvinnor och skillnaderna är större i länet än i riket, detta trots att kvinnorna i länet har en högre utbildningsnivå än männen. Orsaken till inkomstskillnaderna är att eftergymnasialt utbildade kvinnor i högre utsträckning än män med motsvarande utbildningsnivå i högre utsträckning arbetar deltid och inom den offentliga sektorn, som generellt sett har ett lägre löneläge än den privata sektorn.

Utbildningsgapet mellan kvinnor och män är stort och fortsätter att öka. En anledning till detta är att kvinnor i högre utsträckning än män är verksamma inom den offentliga sektorn, vars yrken ofta har krav på en eftergymnasial utbildning. Men skillnaderna finns även längre ner i åldrarna. Under de senaste åren har meritvärdena för länets grundskoleelever minskat, och det är pojkarna som står för minskningen. Även på gymnasienivå har män sämre betyg än kvinnor, och sett till andelen i åldern 20-24 år utan en gymnasial utbildning är männen överrepresenterade. Sett till andelen 20-åringar med en gymnasial utbildning i länet är denna högre än i riket, men fortsatt saknar nästan var femte 20-åring i länet en gymnasieutbildning.

Oavsett orsakerna bakom att en person hamnar utanför arbetsmarknaden eller inte genomgår en gymnasial utbildning får det konsekvenser för den enskilde och samhället i stort. Ett arbete ger möjlighet till ekonomisk stabilitet och ett socialt sammanhang, vilket är faktorer som i hög utsträckning påverkar den allmänna hälsan. Under 2012 hade personer i länet med en förgymnasial utbildning långt fler ohälsodagar än de med en eftergymnasial utbildning. Även sett till den självskattade hälsan, på nationell nivå, har utbildningsnivån betydelse; 80–90 procent av dem med eftergymnasial utbildning upplever god hälsa, men endast 60–70 procent av dem med förgymnasial utbildning.

En god folkhälsa handlar om att skapa samhälleliga förutsättningar för en hälsa på lika villkor. En god och jämlikt fördelad hälsa är centralt för en hållbar utveckling då den är ett resultat av ett samhälles sociala, ekonomiska och ekologiska utveckling, men en bra fördelning är även betydelse för den framtida utvecklingen av samhället. Hälsan är inte jämlikt fördelad i befolkningen. Historiskt sett har ohälsotalet i länet varit lågt och under riksgenomsnittet, men under senare år har gapet minskat och under 2013 hade kvinnorna i länet ett högre

ohälsotal än riksgenomsnittet för kvinnor. Men sett till tidsperioden 2000-2013 har ohälsotalet både i länet och i riket minskat både för kvinnor och för män. Däremot kvarstår stora könsskillnader, under 2013 hade kvinnorna i länet 12.4 fler ohälsodagar än männen, och vid den senaste mätningen av den självskattade i hälsan i regionen uppgav 73 procent av männen och 68 procent av kvinnorna att de hade en god eller mycket god hälsa. Samma mätning visar att kvinnor i lägre utsträckning än män upplever ett allmänt psykiskt välbefinnande. Men sett till fysiska levnadsvanor är könsförhållandet omvänt; männen i Kronobergs län är i högre utsträckning än kvinnorna överviktiga och konsumerar mer alkohol, tobak samt narkotika.

MÅLOMRÅDE: VI VÄXER I ÖPPNA OCH HÅLLBARA LIVSMILJÖER

Gröna Kronoberg 2025 bryts ned i två målområden som beskriver utmaningar, mål och prioriteringar. Målområdena är gränsöverskridande och spänner över flera sakområden, vilket skapar förutsättningar för samhandling. Här är en beskrivning av första målområdet som handlar om de livsmiljöer vi vill leva och växa i.

All regional utveckling sker inom en viss geografisk yta som har en uppsättning förutsättningar som både kan vara främjande och hindrande. Tidigare har rummet, eller den fysiska dimensionen i regional utveckling blivit placerad i bakgrunden. För att kunna hantera den framtida utvecklingen behöver vi binda samman åtgärder för tillväxt med fysisk planering.

Målområdet "Vi växer i öppna och hållbara livsmiljöer" handlar om attraktivitet, det vill säga hur vi ska få människor att vilja leva sina liv i Kronobergs län. Med de utmaningar som Kronoberg har är det än viktigare att planera tillsammans och att involvera människor som berörs i utvecklingsarbetet eftersom lokala och globala utmaningar kräver nya lösningar och sätt att arbeta på än tidigare. Idag är konkurrensen om invånare större än någonsin förut och det är ingen självklarhet att enväljer att leva sitt liv i födelseregionen. För att få flickor och pojkar, kvinnor och män att vilja stanna kvar i och flytta eller återvända till regionen behöver vi arbeta med att utveckla attraktiva livsmiljöer, där alla kan hitta sin plats.

Attraktivitet är ett mångbottnat begrepp – vad som är attraktivt beror på vem som tillfrågas. Därför kräver ett attraktivitetsarbete ett brett anslag som riktar sig till människor i olika livsskeden och med olika bakgrunder. På ett övergripande plan har vi valt att dela in attraktivitet i två olika dimensioner; den "mjuka" och den "hårda".

Den hårda dimensionen handlar om hur vi bygger och planerar våra samhällen. Det rör utvecklingen av de tre hållbarhetsdimensionerna, som att hantera tillgång och efterfrågan på attraktiva boendemiljöer, exploateringsbar mark, ökade transportbehov och utsläpp av trafik, utbyggnad av bredband, tillgång till service såväl offentlig som privat - det handlar om de grundläggande komponenterna i en attraktiv region. Men vi behöver arbeta för att se över respektive kommungräns för att dra nytta av varandra när det gäller dessa delar.

Den mjuka dimensionen handlar om hur vi får människor att känna sig hemma, delaktiga och känna välbefinnande i Kronobergs län. Tillgång till god samhällsservice är sådant som ingår i de förväntningar vi har på en plats. Men för att få människor att trivas så är det också viktigt hur en plats "känns". Att det finns miljöer som är inkluderande genom att erbjuda social delaktighet, kreativa möten, ett utvecklat föreningsliv, rekreation, upplevd trygghet och ett rikt kultur- och fritidsutbud för olika intressen.

CENTRALA UTMANINGAR PÅ OMRÅDET

1. HÖG KONKURRENS OM INVÅNARE OCH EN ÅLDRANDE BEFOLKNING...

Vi flyttar mer än någonsin förut. Främst är det staden som lockar, vilket fått till konsekvens att befolkningen på landsbygden och mindre orter minskat. Invandringen gör att länet växer. Men en allt större del av befolkningen blir allt äldre och det finns en underrepresentation av barn och unga på landsbygden. För områden som haft en hög utflyttning är denna utveckling än mer påtaglig. På sikt kan utvecklingen leda till kompetensförsörjningssvårigheter och minskade skatteintäkter samtidigt som kostnaderna ökar. Det leder till en obalans mellan olika delar i

regionen, och skapar ett högt förändringstryck både i stad och landsbygd exempelvis brist på bostäder när fler väljer att bo i tätorter vilket leder till behov av bostadsplanering.

2. STORA AVSTÅND OCH EN GLES BEFOLKNINGSSTRUKTUR...

En allt större del av tillväxten sker i tätbefolkade områden. För ett landsbygdslän likt Kronoberg är det därför en utmaning att stärka kommunikationerna och därmed nå täthetens vinster trots en gles struktur. En annan följd av glesheten är höga utsläpp från transporter och en låg marknadsandel för kollektivtrafiken. Det påverkar miljön negativt.

3. SKILLNADER I DELAKTIGHET OCH HÄLSA...

Det finns stora skillnader i b.l.a. vilken utsträckning olika grupper deltar i samhället exempelvis i demokratiska val eller tar del av kulturutbudet i regionen, eller kan bidra med idéer och engagemang. Även den upplevda hälsan skiljer sig åt, särskilt hos kvinnor. Alla är alltså inte med och utvecklar samhället och vi går därmed miste om att använda potentialen i människor. Det kan leda till att våra livsmiljöer inte utvecklas i den takt de behöver och att människor känner sig utanför samhället.

MÅL

BEFOLKNINGEN SKA ÖKA. Mellan 2014-2025 ska befolkningstillväxten i länet överstiga medianen för riket

EN GOD SOCIOEKONOMISK UTVECKLING. År 2025 ska medianinkomsten i Kronobergs län överstiga riksgenomsnittet

EN GOD HÄLSA HOS BEFOLKNINGEN. År 2025 ska den självskattade hälsan hos flickor och pojkar, kvinnor och män i Kronobergs län vara högre än riksgenomsnittet

KLIMATPÅVERKAN SKA MINSKA. Mellan 1990-2025 ska minskningen av klimatpåverkande utsläpp i länet vara den största i riket

PRIORITERING: UTVECKLA PLATSER, ORTER, STÄDER OCH REGIONER GENOM ATT KOMPLETTERA OCH DRA NYTTA AV VARANDRA

Prioriteringen handlar om att främja hållbar utveckling i hela regionen. Att vi ska planera vårt samhälle med en helhetssyn för att systemoptimera och få hållbara lösningar för kommunikation, infrastruktur och samhällsbyggnad som kan stärka tillväxten och tillgängligheten i hela regionen. För att vara en attraktiv region behöver vi dessutom utveckla boende- och livsmiljöer som människor tycker om. Prioriteringen syftar till att platser, orter, städer och regioner arbetar mer strategiskt utifrån ett komplementärt synsätt för att komplettera och dra nytta av varandras kvalitéer.

BAKGRUND

Platser, orter, städer och regioner konkurrerar i hög grad om resurserna. En allt större resurskoncentrering går till städer. I Kronoberg har utvecklingen inneburit att befolkningen i de mindre kommunerna minskat samtidigt som den ökat kraftigt i Växjö. Förhållandet ser likadant ut om vi ser till relationen mellan Kronobergs län och storstadsregionerna, och till utvecklingen i riket som helhet. Med andra ord är utvecklingen i Kronobergs län inte unik – över hela landet pågår en ekonomiskgeografisk förändring, där städerna och det intilliggande omlandet generellt sett varit vinnarna och mindre orter och kommuner förlorarna.

Givet den ökade koncentreringen till städer har diskussionen kommit att handla om hur vi i framtiden kan främja en hållbar utveckling både i större och mindre orter. Ett svar är en ökad rörlighet, en regionförstoring, där orter drar nytta av varandra. Större städer erbjuder stora arbetsmarknader och ett omfattande nöjesutbud, mindre orter natursköna och attraktiva boendemiljöer till en lägre kostnad än i staden, där bostadsbrist kommit att uppstå. Med goda kommunikationer kan orterna komplettera varandra. Resonemanget är förstås förenklat och i verkligheten beror Ortsrelationer och möjliga handlingsvägar på de specifika förutsättningarna som föreligger – även i mindre orter kan det finnas starka arbetsmarknader, om än mer sårbara.

Kronobergs län har glesa strukturer. Vi är, sett till folkmängden, det fjärde minsta i riket och tillsammans med Kalmar det glesaste i södra Sverige. Samtidigt är kopplingen mellan olika orter i Kronobergs län, och till orter utanför länet, stark. Länet genomkorsas av en stambana, en europaväg och flertalet riksvägar, och beroende på var i länet man befinner sig finns flera större regionala centrumstäder – Malmö, Lund, Helsingborg, Karlskrona, Kalmar, Halmstad och Jönköping – inom en rimlig närhetstid. Kronoberg har en tydlig stråkstruktur där 87 % av människor bor utmed stråken och 91 % arbetar i stråken.

De tre största arbetsmarknaderna i länet finns idag i Växjö, Ljungby samt Älmhult. Att Växjö är den största framkommer bland annat genom att en stor del av pendlingsresorna i länet sker i relation till kommunen. Kopplingarna mellan de övriga arbetsmarknaderna inom länet är förhållandevis svaga och strukturen är typisk för en region där en stad är betydligt större än övriga. I litteraturen brukar en region likt Kronoberg, med en större stad, benämnas som monocentrisk. Det betyder inte att regionen inte har flera betydande orter, endast att en större stad står för en stor del av regionens samlade tillväxt.

MÖJLIGHETER

Alla kommuner gränsar till ett annat län. Att länet ingår i ett interregionalt sammanhang innebär möjligheter att dels dra nytta av arbetsmarknaderna inom länet, men även till de utanför länsgränserna. Redan idag är kopplingen till orter utanför länet av stor betydelse, vilket inte minst kommer till uttryck genom en hög inpendling från andra län. Inom länet finns redan idag en tydlig formering av befolkningen runt de större stråken i regionen. Koncentrationen runt de regionala stråken innebär möjligheter att planera en effektiv kollektivtrafik som sammanbinder viktiga målpunkter i länet. Regionens tydliga och starka stråkstruktur är således en möjlighet att dra nytta av och komplettera.

Utvecklingen tyder på att städer fortsatt kommer att stå för den största delen av tillväxten. Det är något regional planering behöver ta hänsyn till, och slutsatsen av detta är att det i framtiden kommer att vara viktigt med goda

kommunikationer dels mellan större städer, dels mellan större städer och det omgivande omlandet. Med omland menas att staden är som en nod i ett lokalt och globalt nätverk av resurser som krävs för att försörja en stad med varor och tjänster. I Kronobergs län innebär detta att kopplingen mellan de större arbetsmarknaderna inom länet kommer att vara av stor betydelse, men även den mellan orter i Kronobergs län och större orter utanför regionen. Kronobergstriangeln är en benämning av Kronobergs tre funktionella arbetsmarknadsregioner och här finns funktionella samband som vi kan dra nytta av och förstärka på ett proaktivt sätt.

Över tid har expansionen i Växjö varit viktig för den samlade tillväxten i regionen, men expansionen har varit både positiv och negativ för omlandet. Positiv i den meningen att en del orter kunnat dra nytta av den växande arbetsmarknaden i staden, negativ i den meningen att befolkningstillväxten i Växjö till viss del har skett på bekostnad av övriga kommuner i länet, främst de som ligger närmast staden.

Genom att ha en stor och växande stad i regionen ökar möjligheterna att locka människor från övriga delar av Sverige och på sikt kan de positiva spridningseffekterna från Växjö till det omgivande omlandet öka. Det finns således möjligheter att dra fördel av de tillväxtförstärkande krafterna. Redan idag finns tätorter utanför Växjö kommun som förr var mer beroende av arbetsmarknaden i orten men som idag, efter att antalet arbetstillfällen på orten minskat, kommit att bli mer av boendeorter där pendling in till Växjö sker. En liknande relation finns på kommunnivå mellan Växjö och kommunerna Alvesta och Lessebo. När huspriserna stiger och befolkningen ökar inne i städerna ökar även incitamenten för många människor att söka ett billigare hus utanför staden, dels för att det kan vara ekonomiskt gynnsamt, dels för att boende utanför staden erbjuder andra livsmiljöer.

Det finns anledning att belysa att det finns viktiga delkärnor i länet. Mindre arbetsmarknader, om än stora i förhållande till folkmängden på de aktuella platserna, brukar kännetecknas av en hög specialiseringsgrad. Inte sällan står något eller några större företag för en relativt stor del av sysselsättningen. Fördelen med detta är att det över tid växer fram en platsbunden specialisering med hög konkurrenskraft inom den aktuella branschen, mindre avknopnings- och stödföretag till dessa större aktörer brukar sedan växa fram. Ur ett regionalt perspektiv är en hög specialisering positivt, men för den aktuella orten kan det innebära en sårbarhet om ett av de större företagen eller den aktuella branschen drabbas av en nedgång. Goda kommunikationer ger möjligheter till större arbetsmarknader, som kan avlasta den lokala konjunkturedgången.

Ljungby och Älmhult är två orter i länet med stor betydelse för orter som ligger nära dem; båda orterna har många arbetstillfällen sett till folkmängden. I Älmhult är detta särskilt tydligt, då den utomregionala inpendlingen till kommunen är, givet folkmängden, mycket hög. Ett liknande förhållande finns i Markaryds kommun, där större arbetsplatser bidrar till en hög inpendling från orter utanför Kronobergs län. Förhållandet ser likadant ut, om än i något mindre omfattning, i Uppvidinge kommun. Dessa orter har möjlighet till ett större service- och tjänsteutbud – exempelvis restauranger, personliga tjänster och så vidare – än vad det permanenta befolkningsunderlaget egentligen tillåter, då inpendlarna bidrar till ett ökat marknadsunderlag under dagtid. Bland pendlarna finns även potentiella inflyttare då dessa redan har en koppling till orten.

Att det idag finns flera mindre starka arbetsmarknader i regionen innebär goda möjligheter för människor att bo och verka i alla delar av den. Men det finns anledning att se till hur snabbt arbetsmarknaden kan förändras i samband med nedläggningar, och detta slår oftast som hårdast mot mindre orter. Därför är det viktigt att främja en ökad regionförstoring och en stärkt regional identitet, då detta leder till ett större utbud av kompetens för arbetsgivarna, tillgång till fler jobb för arbetstagarna samt fler boenden och livsmiljöer att välja mellan. Beroende på geografiskt läge kan en sådan förstoring ske inom Kronobergs län eller genom att stärka relationen till en större stad utanför länet. Möjligheten är således att öka rörligheten och därmed dra fördelar av en större region.

Även om de större orterna i länet fyller en viktig funktion sett till service och arbeten utgör landsbygden en stor del av Kronobergs län – drygt var femte invånare bor utanför en tätort. Den stora landsbygden i länet innebär att det finns ett stort utbud av olika boendemöjligheter på landsbygden, som erbjuder kvalitéer som är svåra att hitta inne i staden. För att ta tillvara på landsbygdens potential är det viktigt att det i närliggande orter finns ett visst serviceutbud i form av dagligvarubutiker, drivmedelsstationer och offentliga verksamheter.

För att främja regional utveckling i hela länet behöver vi planera efter våra specifika förutsättningar. Det kräver att vi ständigt uppdaterar vår kunskap och relaterar den till omvärldsförändringar. I Kronobergs län finns stora möjligheter till att främja en god rörlighet som möjliggör för människor att bo och verka utifrån deras preferenser och sociala nätverk. Att upprätthålla en god offentlig och privat service och en ändamålsenlig infrastruktur i ett stort och glest län likt Kronoberg ställer höga krav på planeringen och insatser. Vi behöver sätta in insatser som gynna ekonomisk tillväxt och som förstärker den potential som finns i de olika delarna i länet, detta samtidigt som vi behöver hitta lösningar för hur vi kan bevara och utveckla även mer glesbefolkade delar av länet. Frågorna som pekas ut hanteras i många fall inom ramen för kommunernas mandat och som centrala delar i kommunala översiktsplaner. Här finns en möjlighet att använda en helhetssyn och systemoptimera genom samordnad regional planering.

SAMHANDLING

Genom samhandling bidrar aktörer med att

- Dra nytta av och komplettera regionens starka stråkstruktur.
- Samarbeta över organisationsgränserna kring gemensamma policyer och förvaltning.
- Samordna fysisk planering och hållbar tillväxt på regional och kommunal nivå, mellankommunalt och mellanregionalt.
- Stärk förbindelserna mellan mindre orter i Kronobergs län och större centrumstäder inom ett rimligt pendlingsavstånd, inom- och utanför länet.
- Stärk förbindelserna mellan större orter inom Kronobergs län, primärt de tre arbetsmarknaderna som utgör Kronobergstriangeln.
- Utveckla kollektivtrafiken ur ett resenärs- och hela-resan perspektiv.
- Främja förnyelsebara fordonsbränslen inom vägtransporter.
- Stärk tillgången till bredband och service på landsbygden.

PROGRAM

Exempel på program som bidrar till genomförandet:

- Trafikförsörjningsprogrammet. Samordningsansvar: Region Kronoberg
- Länstransportplanen. Samordningsansvar: Region Kronoberg
- Digital agenda. Samordningsansvar: Region Kronoberg

- Bredbandsstrategi. Samordningsansvar: Länsstyrelsen i Kronobergs län
- Regionalt åtgärdsprogram för miljömålen. Samordningsansvar: Länsstyrelsen i Kronobergs län
- Kulturmiljöstrategi. Samordningsansvar: Länsstyrelsen i Kronobergs län
- Regionalt serviceprogram. Samordningsansvar: Region Kronoberg.
- Kommunala översiktsplaner. Samordningsansvar: Respektive kommun

PRIORITERING: UTVECKLA MILJÖER DÄR MÄNNISKOR KÄNNER SIG VÄLKOMNA OCH DELAKTIGA

Prioriteringen handlar om att utveckla öppna och hållbara livsmiljöer för alla - flickor och pojkar, kvinnor och män oavsett bakgrund. Dels handlar det om människor som bor här och vad som får dem att trivas och dels handlar det om att attrahera kompetenser, besökare och inflyttare. För att nå dit vi vill så behöver alla vara med i förändringsarbetet. Prioriteringen syftar till att arbeta mer strategiskt med värdskap och inkludering.

BAKGRUND

Vi flyttar allt oftare och konkurrensen om invånare hög. För att attrahera människor att flytta till Kronobergs län behöver vi framhålla de fördelar som finns med att leva här. Främst är det ungdomar som flyttar för att studera och många av dem väljer sedan att flytta vidare till en storstadsregion. Inom regionen finns ett liknande mönster – ungdomar från de mindre kommunerna flyttar in till Växjö, eller någon annan näraliggande större stad, för att studera och blir sedan kvar där. Det är inget negativt med att människor utvecklar sina kunskaper och förmågor genom studier. Men på sikt kan kompetensförsörjningsproblem uppstå i de orter där utflyttningen inte kompenseras genom återflyttning eller invandring.

Återflyttningen i senare åldrar är begränsad. Den är inte tillräcklig för att balansera den utflyttning som sker av unga. Det innebär att många i yngre åldrar som väljer att flytta till en annan stad inte väljer att flytta tillbaka efter att de har avslutat sina studier. Det finns flera anledningar till detta, exempelvis att städerna erbjuder stora och breda arbetsmarknader tillsammans med ett rikt utbud av nöje och kultur. Här är det förstås positivt att det finns en större stad i länet, men det är även viktigt att de mindre orterna i länet har goda kommunikationer in till större städer – med en god tillgänglighet kan även de som bor utanför staden nyttja stadens utbud.

Det finns flera olika målgrupper som berörs av prioriteringen. Givet utmaningen att vi blir allt äldre är barn och unga dock en central målgrupp. 2013 bodde 58 771 personer i åldrarna 0-25 år i Kronobergs län, 31,4% av befolkningen. Gruppen omfattar både myndiga och omyndiga som är underrepresenterade i beslutande församlingar och ges begränsade möjligheter till inflytande lokalt och regionalt. De är generellt mer beroende av vuxna och av offentlig verksamhet. Barns och ungas hälsa har flera perspektiv. Det finns ett socialt perspektiv som handlar om hur det sociala nätverket ser ut med kamrater, vuxenkontakter och om de upplever gemenskap. Det finns ett psykiskt perspektiv som handlar om känsla av sammanhang, tilltro, självkänsla och meningsfullhet och slutligen ett fysiskt perspektiv. Barns och ungas hälsa påverkas också av hemförhållanden, föräldrar och livsvillkor.

De utmaningar som individen möter kan se olika ut under olika perioder av livet. Barn och unga är ingen enhetlig grupp utan ska betraktas som en mångfald av individer med olika intressen, behov och förutsättningar. Kan barn och unga erbjudas en god uppväxt i regionen ökar chanserna att fler vill stanna eller återvända till regionen även i framtiden.

En annan viktig grupp i sammanhanget, som stått för befolkningstillväxten i länet under de senaste åren, och som dessutom har en låg medelålder, är utlandsfödda som flyttat till regionen. Utan invandringen hade den underliggande befolkningsminskningen som finns i de flesta av länets kommuner varit än tydligare under det senaste decenniet. Dock är det många ur denna grupp som efter en kort tid väljer att flytta från regionen till en storstadsregion, särskilt tydligt är detta i de mindre kommunerna i länet.

Utöver de mer hårda faktorerna som är i fokus för en komplementär region, det vill säga planeringen av samhällets strukturer, så finns det mängder av faktorer som påverkar var en person väljer att bo. Många vill eller kan tänka sig att bo på landet, trots att nuvarande flyttströmmar tyder på någonting annat. Detta kan bero på att det finns vissa faktorer som hindrar en åter- eller utflyttning till mindre orter. En sak kan vara stora avstånd eller bristande tillgänglighet till en stark arbetsmarknad. Men utöver detta spelar även mjukare faktorer in som bilden av en viss plats, synen på återvändare eller de som väljer att stanna kvar på en ort, möjligheten att vara med och påverka och vara delaktig, tillgängliga natur- och kulturmiljöer på orten, tillgången till service på orten, den sociala "andan" på orten, tillgången till kultur och föreningsliv på orten, kvaliteten på skolan på orten och så vidare. Vad som avgör attraktivitet är med andra ord inte endast huspriser och avstånd, utan även rad andra faktorer som är svårare att mäta. En Orts attraktivitet avgörs av både den "hårda" och den "mjuka" dimensionen.

Sociala relationer mellan människor och grupper av människor har betydelse för både hälsa och hållbar tillväxt. Socialt kapital används ofta när vi talar om människors sociala deltagande, nätverk och tillit. Det går att se en neråtgående trend i samhället angående nivån för socialt kapital. Fler vuxna har ett lågt socialt deltagande, framförallt bland äldre och bland utrikesfödda. Det går att se samband mellan lågt socialt deltagande, ohälsosammare levnadsvanor och en sämre trygghet. Folkbildningen, med studieförbund och folkhögskolor, är betydelsefulla aktörer inom det civila samhället och spelar en roll för utvecklingen av socialt kapital, lokal kulturutveckling och möjligheter till eget skapande genom att bedriva verksamhet på många platser runtom i Kronobergs län. De utgör en infrastruktur med kompetenser kring arrangörskap, delaktighet och deltagarkultur, tillgänglighet och mångfald. Det lokala föreningslivet och folkrörelserna är i hög grad beroende av studieförbunden som erbjuder pedagogiskt stöd och andra folkbildningstjänster till föreningsaktiva.

På sikt är attraktivitet en avgörande fråga för kommunerna och regionen. Om människor inte vill bo i länet kommer försörjningsproblematiken, både vad gäller skatteunderlag och tillgång till arbetskraft, att få stort genomslag i framtiden. Förutsättningarna och eventuella handlingsvägar när det gäller att attrahera invånare skiftar förstås mellan de olika orterna i länet. Oavsett om det gäller en krympande eller växande kommun så är detta frågor som inte de kan lösas framgångsrikt enbart inom ramen för de kommunala resurserna. Men för att nå en hållbar tillväxt i hela länet är utmaningen gemensam för alla och hur människor involveras i att hitta lösningarna utifrån sina förutsättningar är en framgångsfaktor.

MÖJLIGHETER

Det finns stora möjligheter att stärka attraktiviteten för Kronobergs län. Om vi ser till de ”hårda” faktorerna som sysselsättningsutveckling över tid och geografiskt läge är förutsättningarna här gynnsamma. Redan idag väljer många boende i andra län att pendla in till länet för att arbeta, vilket är ett tecken på goda kommunikationer och en stark arbetsmarknad. Detta är en grupp som i högre utsträckning skulle kunna välja att bosätta sig i länet, vilket skulle vara gynnsamt för den regionala skattekraften.

Regionens ortsstrukturer erbjuder flera möjligheter kopplade till attraktivitet. I Växjö, som är den största staden i sydöstra Sverige, finns tillgång till stadspuls och stadens stora utbud. Här finns möjlighet att samla större evenemang och funktioner som kommer stora delar av regionen till dels. I övriga centralorter finns även där tillgång till handel, nöje, kultur och service, om än inte i samma omfattning som i Växjö. Men dessa orter har sin egen karaktär och fyller en viktig funktion för de mindre orter som ligger intill och den omkringliggande landsbygden. Även utanför centralorterna i kommunerna finns flera mindre orter som har ett viktigt serviceutbud, både offentlig och privat, för människorna som bor där eller i den omgivande landsbygden. För att se potentialen i verksamheter eller platser så behöver vi ställa frågan: Vilka konkurrensfördelar och värden finns i förhållande till vad som efterfrågas? En möjlighet är att utveckla vår förmåga och kompetens att upptäcka eller skapa möjligheter, bedöma dem, samla resurser och utnyttja dess möjligheter

Funktionella samband mellan platser innebär möjligheter. Det är svårt att på ett övergripande plan återge den mångfald av livsmiljöer och utvecklingsmöjligheter som finns i de olika orterna och på landsbygden i Kronobergs län. Däremot kan vi förhålla oss till att det i viss utsträckning finns gemensamma drag för vilken praktisk funktion centralorterna och mindre orter fyller i de respektive kommunerna när det gäller service och utbud – respektive ort fyller en grundläggande funktion för omlandet. Växjö stad har ur ett funktionellt perspektiv, med hänvisning till utbud, lokaliseringar och befolkningsunderlag, en funktion för regionen som sträcker sig bortom kommungränsen och är därför en regional angelägenhet. Utbudet i Växjö är, ur ett attraktivitetsperspektiv, viktigt även för övriga orter i regionen, detta för att locka inflyttare från andra län. Utifrån detta resonemang kan förstås även andra regionala centrumstäder, som ligger utanför Kronobergs län, fylla en viktig funktion för orter i länet som har närmre till dessa.

Givet att de olika orterna i regionen har olika förutsättningar, rent geografiskt och befolkningsmässigt, att arbeta med attraktivitet är det viktigt att belysa den regionala dimensionen i sammanhanget – den enskilda orten ingår i ett sammanhang bortom Orts-, och kommun- och länsgränsen som har direkt bäring på dess attraktivitet. Ur detta följer att arbeta med attraktivitet handlar till viss del om att hitta sin roll, sin unicitet och inriktning i relation till andra. Detta arbete kräver analys och samsyn, för att på sikt hitta handlingsvägar som leder till att potentialen på den aktuella platsen nyttjas till fullo. Hur detta ska gå till beror förstås på vilka förutsättningar som finns på platsen och hur den förhåller sig till andra platser. För en mindre ort med närhet till en större ort kanske det viktigaste är att framhäva unika naturmiljöer och fina bostäder snarare än att ha ett fullskaligt serviceutbud. I en mindre ort med långt avstånd till en annan ort kanske det är desto viktigare med tillgång till skola och affär. Möjligheterna för att skapa attraktivitet varierar mellan de olika orterna, och ett viktigt led i arbetet är att identifiera olikheterna inom regionen och hur dessa tillsammans kan utgöra en stark helhet.

Även om förutsättningarna skiftar så finns det ett antal generella faktorer som är viktiga att beakta oavsett plats, för att skapa attraktivitet. Oavsett var du bor vill du känna dig välkommen och inkluderad i samhället och gemenskapen. Tillgång till kultur och föreningsliv är viktiga delar för att få människor i vår region att känna detta. Det handlar om att involvera människor i utformningen av den lokala samhällsutvecklingen, såväl den offentliga som den civila. När människor känner delaktighet och samhörighet stärks banden till platsen och viljan till att leva där ökar. Här utgör de starka frivilliga krafterna i mindre orter och på landsbygden en ytterst viktig del av arbetet,

men även etablerade kulturverksamheter. Närvaron av kultur stärker människor och kan bidra till ett öppet, kreativt och tillitsfullt klimat. Kultur kan ses som en drivkraft till en hållbar utveckling av våra livsmiljöer. Det handlar om att arbeta medvetet och aktivt för att öka regionens konkurrens och attraktionskraft är en överlevnadsfråga inte minst för landsbygden och de mindre tätorterna. Det handlar om att identifiera och utveckla kvalitétéerna i våra livsmiljöer. Tillgång till god privat och offentlig service, närhet till utbildning, ett innovativt kulturliv med både bredd och spets, tillgängliga mötesplatser samt gästfrihet, ett gott bemötande och goda förutsättningar för socialt deltagande påverkar livsvillkoren för de individer som bor på en plats och för dem som besöker den, att tillsammans med flickor och pojkar, kvinnor och män i skapa livsmiljöer att trivas i.

En viktig målgrupp för lokal och regional utveckling är de barn och unga som idag lever här och nu. Att de känner sig hemma och välbefinnande är den främsta garantin för att de ska vilja bo kvar här eller en dag flytta tillbaka. Regionalt och lokalt utvecklingsarbete kan bidra till barns och ungas livsvillkor avseende vardag och framtid. Kommunerna och regionen är betydelsefulla aktörer eftersom en stor del av ansvaret för att genomföra insatser som påverkar barn och unga ligger här. Men även aktörer inom privat och ideell sektor är viktiga intressenter och kan påverka. Genom samhandling kan vi stärka kunskapen om barn- och ungdomsperspektiv och dialogen med barn och unga i frågor som rör långsiktig utveckling och samhällsplanering. Frågor som påverkar ungas levnadsvillkor inom områden som utbildning, arbete, försörjning, bostad, hälsa, inflytande, kultur och fritid, behöver behandlas sektorsövergripande. Det kan exempelvis handla om att göra konsekvensanalyser för olika ålderskategorier vid beslut och insatser i trafik- och samhällsplaneringen. Vi kan också öka förutsättningarna för inflytande genom tillgång till information. När det gäller möjligheten för gruppen barn och unga att komma till tals och få inflytande är informationsfrågan central. Information kring vad saken gäller måste anpassas. Detsamma gäller formerna för att inhämta barns och ungas synpunkter.

Människor som känner social inkludering mår i regel bättre. Det hänger samman med den allmänna upplevelsen av hälsan. För att människor ska trivas på en plats krävs utöver en social delaktighet även tillgång till en god skolgång och vård. Detta är grundläggande faktorer som dels handlar om ett lokaliseringssperspektiv – att inte ha för långt till vårdcentraler och skolor – dels om ett utförarperspektiv; innehållet i vården och skolan är i förlängningen kritiska faktorer när det gäller attraktivitet och människors välbefinnande. Den kulturella infrastrukturen erbjuder mötesplatser. Folkbildningen, det civila samhällets organisationer och lokalsamhällenas mötesplatser har stor potential att vara en framgångsfaktor för hållbar tillväxt och social sammanhållning lokalt och regionalt exempelvis genom sociala investeringar. Det civila samhällets organisationer är många gånger drivande aktörer i den utveckling som sker lokalt men står, precis som näringslivet, inför utmaningar som bland annat generationsväxling och innovationsutveckling. Det påverkar förutsättningarna för sammanhållning och socialt deltagande i lokalt ledd utveckling. Det kan till exempel handla om att förhålla sig till förändrade former för socialt engagemang eller att möta och inkludera nya målgrupper.

Många frågor om attraktivitet faller inom ramen för kommunernas ansvar. Kommunerna kan inte hitta lösningarna på egen hand men kan söka former för lokal samverkan kring utvecklingsfrågor där individer, företag och organisationer bidrar till och inkluderas i utvecklingsarbetet. Lokalt ledd utveckling, Leader, är en metod och ett beprövat exempel på hur lokal utveckling kan ledas i bred samverkan. Men formerna för samverkan mellan offentliga, privata och civila aktörer är inte givna och kan behöva utforskas och utvecklas.

En annan möjlighet är att arbeta aktivt med värdskap för att få människor att känna sig välkomna - som praktikanter, kunder, klienter, studenter eller kollegor. Här kan både individer och organisationer påverka direkt genom ett välkomnande och öppet förhållningssätt.

SAMHANDLING

Genom samhandling bidrar aktörer med att

- Utveckla orterna utifrån sina geografiska förutsättningar, funktioner och kvaliteter.
- Utveckla värdskapet lokalt och regionalt.
- Utveckla strategier för inflyttning som riktar sig till kvinnor och män i olika livsstadier.
- Utveckla förutsättningarna för delaktighet i politiska beslutsprocesser för människor oavsett kön, ålder och bakgrund.
- Utforska metoder för entreprenöriell samverkan lokalt för att inkludera kvinnor och män, företag och organisationer i arbete med nya servicelösningar.
- Utveckla förutsättningarna för civila samhällets aktörer att delta i planering och genomförande av lokalt och regionalt utvecklingsarbete.
- Skapa ett mer levande offentligt rum som en arena för kultur, aktivitet och evenemang.
- Stärk dialogen mellan regionen och kommunerna kring folkhälsa.
- Öka kunskapen om barns och ungas livsvillkor i regionen.

PROGRAM

Exempel på program som bidrar till genomförande:

- Regional kulturplan. Samordnande aktör: Region Kronoberg
- Folkhälsopolicyn. Samordnande aktör: Region Kronoberg
- Regionalt serviceprogram. Samordningsansvar: Region Kronoberg
- Utvecklingsstrategier för lokalt ledd utveckling (Leader)
- Kommunala översiktplaner. Samordnande aktörer: Respektive kommun
- Kompetensförsörjningsstrategin. Samordnande aktörer: Region Kronoberg

MÅLOMRÅDE: VI VÄXER AV EN CIKULÄR EKONOMI MED FÖRNYELSEFÖRMÅGA

Gröna Kronoberg 2025 bryts ned i två målområden som beskriver utmaningar, mål och prioriteringar.

Målområdena är gränsöverskridande och spänner över flera sakområden, vilket skapar förutsättningar för samhandling. Här är en beskrivning av andra målområdet som handlar om vad vi ska leva och växa av.

Regional tillväxt handlar om en balans mellan tillväxt i produktivitet, sysselsättning och befolkning. Att vi är effektiva och produktiva är en förutsättning i dagens globaliserade värld, där konkurrensen är hårdare än någonsin förut. Men det är ingen självklarhet att effektivitet alltid leder till nya jobb, ibland är det, vid större omställningar, tvärtom. Om befolkningen samtidigt ökar finns risk att arbetslöshet och sociala klyftor uppstår. Därför är det av grundläggande betydelse att ständigt hitta nya vägar för att nya arbeten ska växa fram i regionen.

Förnyelse och tillväxt sker inte ur ett vakuum. Det är flickor och pojkar, kvinnor och män som skapar detta. Den snabba teknikförändringen på arbetsmarknaden har inneburit att människans kunskaper blir allt viktigare. Vi behöver vara kreativa, flexibla och påhittiga för att klara de framtida utmaningarna på arbetsmarknaden. Både för samhället och individen är det därför av stor betydelse att vi kan erbjuda ett livslångt lärande, där flickor och pojkar, kvinnor och män får chans att utvecklas och bidra till sin egen och regionens utveckling.

Förändringstakten blir allt högre. Nya tekniska landvinningar, förändrad efterfrågan och ökad konkurrens bär med sig nya förutsättningar. Som en följd av omvärldsförändringar minskar en del branscher, samtidigt som andra växer. För att nå en hållbar tillväxt behöver vi en hög förnyelseförmåga som gör att vi anpassar oss efter utvecklingen. God samordning mellan akademi, näringsliv, ideell och offentlig sektor är en förutsättning för att skapa ett gott utvecklingsklimat som på sikt kan skapa tillväxt i regionen. Här är det även viktigt att främja framväxten av nya företag som kan bidra till regionens utveckling.

Ekonomi handlar om hur vi hushåller med resurser. Gröna Kronoberg 2025 satsar på möjligheterna med en cirkulär ekonomi, som är ett industriellt produktions- och konsumtionssystem som formas för att ge positiva fotavtryck genom ett självförnyande samspel mellan ekonomi, samhälle och ekosystem. Det står i kontrast till linjär ekonomi som har fokus på att optimera endast det ekonomiska systemet. Genom att applicera cirkulära processer på vårt samhälle så möjliggör vi en kvalitativ ekonomisk tillväxt.

CENTRALA UTMANINGAR PÅ OMRÅDET

1. EN SVAG SYSSELSÄTTNINGSTILLVÄXT SOM FÖLJD AV HÖG KONJUNKTURKÄNSLIGHET OCH ÖKAD GLOBAL KONKURRENS...

Under den senaste femårsperioden har sysselsättningsutvecklingen i Kronobergs län varit en av de svagaste i riket. Detta beror på att finanskrisen slog mycket hårt mot länet, som har en hög sysselsättningskoncentration till den

värdebringande men mycket konkurrensutsatta industrisektorn. Samtidigt har produktiviteten ökat, det vill säga att vi producerar till ett ekonomiskt värde motsvarande nivåerna innan krisen – men med färre anställda.

2. SYSSELSÄTTNINGSGRADEN HAR MINSKAT MEN FORTSATT UPPLEVER ARBETSGIVARE SVÅRIGHETER ATT HITTA RÄTT KOMPETENS...

En följdverkning av lågkonjunkturen och att antalet i arbetsför ålder ökat under 2000-talet är att sysselsättningsgraden i länet har minskat. Men trots att fler idag saknar arbete än innan krisen, och att fler är i arbetsför ålder, har vissa arbetsgivare svårt att hitta den kompetens de söker. Utlandsfödda är en viktig resurs för att möta arbetskraftsbristen. Samtidigt är sysselsättningsgraden för utlandsfödda långt lägre än för inrikes födda. Förhållandet pekar på att det finns en matchningsproblematik i länet. Delvis beror problematiken på att utbildningsnivån i Kronobergs län generellt sett är relativt låg, att arbetsmarknaden är könssegregerat och att många väljer att inte studera till ett yrke det råder hög efterfrågan på. Den minskade sysselsättningsgraden och låga utbildningsnivån innebär också utmaningar kopplade till folkhälsan, då utbildning och sysselsättning är de viktigaste faktorerna för en god hälsa hos befolkningen. I Kronoberg är hälsan inte jämnt fördelad. Kvinnor är i högre grad än män sjuskrivna. Kvinnors ohälsotal ligger något över genomsnittet för riket och på regional nivå är skillnaderna i ohälsotal mellan kvinnor och män stora. Ökande skillnaderna i hälsa mellan olika socioekonomiska grupper.

3. ATT FÅ FLER INNOVATIVA OCH VÄXANDE FÖRETAG

Länet har en låg andel företag inom den kunskapsintensiva tjänstesektorn. För att klara den långsiktiga sysselsättningstillväxten i länet krävs att befintliga företag växer och att nya startas. Idag är medelåldern hos regionens företagare hög och det är viktigt att nya entreprenörer, inte minst unga kvinnor och män samt kvinnor generellt, träder fram. Men samtidigt är de befintliga företagen i regionen av stor betydelse men också i behov av att förnya sig genom att utveckla innovationer som stärker konkurrenskraften för företagen. Kraftigt stigande råvarupriser har förändrat den globala affärslogiken och gjort övergång till cirkulär ekonomi fördelaktig. Cirkulära affärsmodeller bygger på att minimera resursförbrukningen och att nyttja förnyelsebar energi, för att på så sätt minska beroendet av ändliga resurser samt förhindra skadliga klimatpåverkande utsläpp.

MÅL 2025

PRODUKTIVITETEN SKA ÖKA. Mellan 2014-2025 ska BRP/Sysselsatt i Kronobergs län öka mer än i riket

BALANSERAD TILLVÄXT – FLER ARBETEN. Mellan 2014-2025 ska den sysselsatta dagbefolkningen i länet öka mer än medianen för riket

FÖRBÄTTRAD MATCHNING – FLER I ARBETE. År 2025 ska sysselsättningsgraden för kvinnor och män i länet uppgå till minst 80 %

ÖKAD FÖRNYELSEFÖRMÅGA. År 2025 ska länet ligga över medianen sett till antal arbetsställen med minst 1 sysselsatt per 1000 invånare

ETT ÖKAT HUMANKAPITAL. Andelen kvinnor och män med minst en gymnasial utbildning ska överstiga riksgenomsnittet. Ohälsotalet hos kvinnor och män i Kronobergs län ska understiga riksgenomsnittet.

PÅ VÄG MOT ETT PLUSENERGILÄN. 80 % av den totala energianvändningen i Kronobergs län kommer år 2025 från förnybara källor.

PRIORITERING: UTVECKLA DIVERSIFIERING OCH INNOVATIONSFÖRMÅGA

Prioriteringen handlar dels om att bredda länets näringsliv för att minska konjunkturkänsligheten, dels om att utveckla länets innovationsförmåga. Förnyelse, både i form av innovationer i befintliga företag, offentlig sektor och det civila samhället, samt i form av nya företag är ett av de främsta verktygen för att stärka länets tillväxt och sysselsättning. Mångfald och innovation är dessutom principer som genomsyrar en cirkulär ekonomi, där resurser används mer effektivt genom att hela kretsloppet tas i beaktande för produkter och tjänster. Prioriteringen syftar till att öka länets konkurrenskraft.

BAKGRUND

Kronobergs län har en omfattande industrisektor med en av de högsta internationaliseringsgraderna i riket. Ekonomin i Kronobergs län är, jämfört med många andra län, till stor del exportdriven och i mindre utsträckning – givet det begränsade befolkningsunderlaget – driven av inhemsk konsumtion, särskilt i de mindre kommunerna. Detta innebär en utmaning, både för de enskilda kommunerna och länet som helhet. Å ena sidan är tillverkningsindustrin den största privata näringen i länet och den genererar ett stort inflöde av kapital i och med hög export, å andra sidan är den ytterst konjunkturkänslig, inte minst som en följd av en ökad global konkurrens, vilket skapar hög sårbarhet.

Tjänste- och serviceföretag tenderar till att lokaliseras i städer. Där är marknadsunderlaget stort och närheten till andra företag genererar ofta mervärden vad gäller kunskapsutbyten och kundkontakter. Motsatt gäller att den varuproducerande sektorn traditionellt sett haft en större närvaro i mindre orter och kommuner där kostnaderna för lokaler och mark ofta är lägre. I Kronobergs län syns denna fördelning genom att en stor del av service- och tjänstesektorn är förlagd till Växjö, samtidigt som övriga kommuner, särskilt de med under 15 000 invånare, har en stor varuproducerande sektor. I sammanhanget utgör Älmhults kommun ett undantag i och med en större företagsetablering inom tjänstesektorn.

De olika näringslivsförutsättningarna i kommunerna innebär att de reagerar olika på förändringar i den globala ekonomin. När den senaste finanskrisen slog till kom de mindre kommunerna att drabbas hårt, eftersom lågkonjunkturen främst drabbade industrin – undantaget i sammanhanget är Markaryds kommun, där snarare tjänstesektorn stod för nedgången. Återhämtningen i länet har varit svag, och det är endast Växjö som haft en större sysselsättningstillväxt sedan krisen. Anledningen till detta är att sysselsättningstillväxten inom den offentliga sektorn tillsammans med näringar inom service och tjänster varit tillräckligt stor för att balansera nedgången i industrin. I samband med krisen minskade antalet anställda inom industrin och återhämtningen sett till antalet sysselsatta har inte kommit utan snarare har rationaliseringsprocesser, bland annat automatiseringar och outsourcing, satts igång som förvisso är ett tecken på omställningsförmåga och konkurrenskraft, men som kan leda

till strukturella problem. För att skapa en balanserad tillväxt krävs därför att länets stora andel industriföretag utvecklas positivt, men också att fler arbetstillfällen inom andra näringar växer fram.

Förnyelse är avgörande både för befintliga och nya företag. För att bli mindre sårbara, har stora delar av länets näringsliv ett behov av att höja förädlingsvärdet i varor och tjänster genom att t.ex. bygga in mer kunskap, ett starkare varumärke eller andra innovativa mervärden. Ledarskap, kultur, struktur och incitamentsystem är inte alltid anpassade för innovationsfrämjande verksamhet och kunskapen om innovation är ofta låg. Detta gäller även offentlig sektor, där förnyelse dels kan innebära ett effektivare nyttjande av skattemedel, dels användas som ett verktyg för att stimulera utveckling i näringslivet.

Kronobergs län strävar efter att bli ett plusenergilän 2050. Målet är positionerande – Kronobergs län ska vara den grönaste regionen samt accelerera utvecklingen mot en cirkulär ekonomi, där en av principerna är att använda principerna för förnyelsebar energi samt att uppnå ett positivt fotavtryck i fråga om resursutnyttjande. Nyttjandet av ändliga resurser är dessutom troligtvis kopplat till en framtida kostnadsökning efterhand som råvarupriserna stiger vilket, gör denna inriktning till en konkurrensfördel för länet.

MÖJLIGHETER

Länet har idag en hög specialisering inom industrin, särskilt inom maskin- och träindustrin. En hög specialiseringsgrad innebär ofta en hög internationell konkurrenskraft inom de specifika branscherna, då detta innebär att platserna kan erbjuda unika nätverk sett till underleverantörer och kompetens. Möjligheten finns att konkurrera med kvalitet, starka nätverk, flexibilitet och tidsmässig precision, vilket i framtiden kan vara en stor fördel inom industrin.

Den höga närvaron av medelstora- och stora industriföretag i regionen är också en gynnsam struktur för att öka innovationsgraden inom sektorn. Större företag kan fungera som dörröppnare när det gäller internationella kontakter och utveckling av nya produkter och värdekedjor. De små- och medelstora företagen har fördelen att vara mer flexibla och omställningsbara, egenskaper som blir allt viktigare och som förklarar varför företag i denna storlek står för en stor del av sysselsättningsstillväxten i riket som helhet. Det finns en stor potential i att hitta nya gränssnitt mellan den tillverkande industrin, oavsett bransch, och andra sektorer. Ett ökat teknik- och tjänsteinnehåll i produktionen kan leda till innovationer och att nya marknader öppnas upp. Detta skulle möjliggöra att länet kan dra nytta både av den stora industrin och framväxande tjänstebanscher.

Möjligheterna till innovation och förnyelse kan främjas ytterligare, genom utmaningsdriven innovation. Utmaningsdriven innovationsutveckling sätter en specifik problemställning i centrum. Typiskt för lokala och globala utmaningar är att de inte kan lösas av enskilda insatser utan kräver sektorsövergripande innovationsutveckling. Utifrån denna identifieras kompetenser och resurser som på bästa sätt kan bidra till att lösa problemställningen – samverkan bör ske i nya gränssnitt, bortom branschvisa, sektoriella och geografiska gränser. Möjligheten finns att föra samman olika kompetenser, för att skapa tillväxt, där också forskning nyttiggörs.

För att nyttja dessa möjligheter krävs riktade satsningar på strategiskt utpekade fokusområden, inom vilka regionen har styrka nog att skapa konkurrenskraft internationellt. Ett lyckat genomförande av prioriteringen kräver ett samlat regionalt ledarskap som skapar utrymme för innovation och sätter utmaningarna högt på agendan.

Samhandling och samverkan kopplat till regionalt prioriterade områden, innovationsmiljöer och innovationsutveckling är avgörande framgångsfaktorer. Här är också samverkan mellan näringsliv, offentlighet, akademi och det civila Samhället en viktig förutsättning som skapar utvecklingsmöjligheter.

Prioriteringen handlar därmed även om att bredda innovationsagendan till att omfatta inte bara näringslivet utan också offentlig sektor. Nya arbetssätt inom offentlig sektor kan öka effektiviteten och kvaliteten i våra välfärdstjänster och regional utveckling, och offentliga sektorn kan även via sina inköp kan bidra till skapa större efterfrågan på innovativa lösningar. Offentlig sektor är en stor arbetsmarknad för kvinnor vilket ger potential till att stödja innovation bland just kvinnor som annars är underrepresenterade i många innovationsinsatser. Även det civila samhället kan spela en roll inom innovationsutveckling, inte minst i form av användare av produkter och tjänster.

För att näringslivet ska breddas, krävs att fler företag startas. Då en stor andel av länets företagare närmar sig pensionsåldern är det av vikt att möjliggöra för fler att bli företagare, särskilt underrepresenterade grupper som utrikes födda kvinnor och män och unga kvinnor och män då ett breddat företagande innebär ett breddat näringsliv. Den sociala ekonomin och dess driftsformer kan vara ett verktyg för att öka företagandet i länet. En diversifiering av näringslivet är en möjlighet till en bredare arbetsmarknad, som också kan attrahera ny kompetens till regionen.

Länet har en stor variation av miljöer att verka i för företag vilket kan locka olika sorters företagsetableringar. Växande branscher som exempelvis IKT-sektorn har stor potential. Besöksnäringen, framförallt inom hotell och restaurang, växer i hela länet och OECD-studien från 2012 konstaterar att länet har outnyttjade natur- och kulturtillgångar vilket innebär än större potential för denna och andra branscher som förmår nyttja dessa tillgångar på ett hållbart sätt.

För att företag ska växa och nya produkt- och tjänsteinnovationer ska växa fram behöver viljan till förändring öka. Det måste finnas ett intresse för och kunskap om entreprenörskap och företagande, och ett stödsystem som främjar framväxten av nya företag, tjänster och produkter på lika villkor för kvinnor och män. Det är viktigt att företagarna vill och har möjlighet att växa både sett till omsättning och anställda, men också att det finns en positiv inställning till förändring i olika verksamheter i regionen. Här spelar b.l.a. näringslivsklimatet i de olika kommunerna stor roll, men även de värderingar och kulturer vi förmedlar i olika nätverk och organisationer. För att öka innovationskraften inom företag och organisationer krävs också ett bättre nyttjande av konkreta verktyg för innovationsutveckling - verktyg så som till exempel öppen innovation, kund och marknadsorientering, jämställdhetsintegrering, processdesign och innovationsupphandling.

Ett sätt att angripa både globala och lokala utmaningar är att arbeta utifrån principerna för cirkulär ekonomi. Ett angreppssätt där både hållbar utveckling tas i beaktande samtidigt som det skapar förutsättningar för att på nya sätt möta marknadens behov och skapa innovativa och konkurrenskraftiga produkter och tjänster. En konkurrensfördel för företag är därför att arbeta mot en cirkulär ekonomi där resurserna används mer effektivt i form av en kretsloppsidé där återanvändning, reparation och återvinning blir normen. I en cirkulär ekonomi minskar miljöbelastningen genom att produkter designas för att kunna återanvändas eller brytas ned och komposteras. Om exempelvis råvaran i en produkt går att återanvända innebär det billigare råvarupriser. Förändringen gäller inte enbart teknik utan även organisation, samhälle och finansierings- och affärsmodeller. Cirkulär ekonomi är ett innovativt sätt att förhålla sig till resurshushållning och en ökad grad av resurseffektivitet är en möjlighet att minska kostnader och främja resiliens, d.v.s. ett systems kapacitet att hantera påfrestningar.

En av de cirkulära principerna handlar om att främja mångfald för att systemet ska stå starkare och bli mindre sårbart, det vill säga diversifiering och innovation. Goda metoder för samverkan bland alla parter i produktions- och konsumtionsprocesser krävs för att få maximal utväxling. En framgångsfaktor är dynamiska samarbeten och partnerskap mellan samhälle, näringsliv och akademi som engagerar berörda intressenter kring behov, resursflöden och regionspecifika lösningar. Detta är en av utgångspunkterna även för innovationsarbetet, vilket skapar möjligheter för en hållbar regional utveckling.

I Sverige satsar många företag på att införa cirkulära processer i sina verksamheter, exempelvis IKEA. Även offentliga organisationer anammar cirkulära strategier, däribland Ronneby i vårt grannlän som prövar cirkulär ekonomi i kommunal skala i samarbete med industrin, även i Växjö kommun pågår satsningar kring återbruk. I regionen finns ett antal initiativ och erfarenheter att lära av och många av dem har samlats kring initiativet om att göra Kronoberg till Europas grönaste region.

SAMHANDLING

Genom samhandling bidrar aktörer med att

- Främja processer för att ställa om till en cirkulär ekonomi.
- Utveckla innovationsfrämjande ledarskap, arbetskulturer och former för samverkan.
- Utveckla utmaningsdriven innovation och samverkan i nya gränssnitt.
- Utveckla regionala fokusområden med stark internationell konkurrenskraft.
- Främja nyföretagande och etablering som breddar regionens näringsliv.
- Utveckla insatser som höjer kunskapsinnehållet inom industrin.
- Främja internationalisering i näringslivet för att nå nya marknader.
- Utveckla den regionala näringslivsarenan.
- Samordna och tillgängliggör ett företags- och innovationsstödsystem som kvinnor och män kan ta del av på lika villkor.
- Stärka det entreprenöriella lärandet genom hela utbildningssystemet.

PROGRAM

Exempel på program som bidrar med genomförandet av denna prioritering:

- Strategi för besöksnäringen. Samordningsansvar: Region Kronoberg
- Innovationsstrategi. Samordningsansvar: Region Kronoberg
- Kulturplan. Samordningsansvar: Region Kronoberg
- Trästrategi Småland. Samordningsansvar: Regionförbundet i Kalmar län
- Strategi för jämställdhetsintegrering. Samordningsansvar: Länsstyrelsen
- Regionalt åtgärdsprogram för miljömålen. Samordningsansvar: Länsstyrelsen
- Kommunala näringslivsstrategier. Samordningsansvar: Respektive kommun

PRIORITERING: UTVECKLA LIVSLÅNGT LÄRANDE OCH JÄMLIK HÄLSA

Prioriteringen handlar om människor som regionens främsta resurser - att ta tillvara och öka flickor och pojkars, kvinnor och mäns kunskaper och färdigheter genom hela livet och att arbeta för en ökad och jämlik hälsa. De utgör regionens humankapital och är en förutsättning för att skapa förnyelse. Prioriteringen syftar till att utveckla humankapitalet som en viktig framgångsfaktor för hållbar tillväxt.

BAKGRUND

I en ekonomi som alltmer kretsar kring kunskapsintensiva sysslor, både inom industri och andra sektorer, är tillgången till kvinnor och män med utbildning därför en grundläggande faktor för att bibehålla en regions konkurrenskraft. Ser vi till dagens arbetsmarknad i länet är sysselsättningsgraden för ungdomar med en yrkesgymnasial utbildning högre än för många med eftergymnasiala utbildningar. Frågan om vad en individ studerar är alltså av betydelse, inte bara nivån på utbildningen. En generell slutsats är dock att de förmågor som följer med en högre utbildning – kunskapen att lära – är en god grund att stå på i framtiden där kunskaper kommer att behöva uppdateras och ställas om allt oftare. En annan slutsats är att sysselsättningsgraden för ungdomar med endast förgymnasial utbildning är långt lägre än för de med minst en gymnasial utbildning, och denna skillnad kan förväntas att öka i framtiden.

Många högutbildade yngre vuxna återvänder aldrig till hemkommunerna efter studierna, då jobbmärknaden för eftergymnasialt utbildade ofta är mer begränsad där. Förhållandet kan på sikt leda till omställningsproblem för de mindre geografierna som kan få det svårt att attrahera eftergymnasial kompetens därför att där finns få eftergymnasiala yrken, som bara kan växa fram med tillgång till rätt kompetens. Förhållandet går även att översätta till relationen mellan Kronobergs län och storstadsregionerna. Här är det uppenbart att det finns en stark koppling mellan attraktivitetsarbete, kommunikationer och kompetensförsörjningsförmåga. Ur ett geografiskt perspektiv är det uppenbart att den övergripande utvecklingen satt tydliga avtryck i hur utbildningsnivån ser ut i de olika kommunerna och orterna i länet. I de mindre kommunerna där utflyttningen av ungdomar varit hög är utbildningsnivån generellt sett lägre, i Växjö dit inflyttningen varit hög är förhållandet det motsatta. Detta hänger förstås samman med att universiteten är lokaliserade i större städer, samtidigt som allt fler ungdomar väljer att studera vidare.

Att ungefär var femte 20-åring inte har en gymnasieutbildning innebär att en relativt stor grupp är i riskzonen för att hamna utanför arbetsmarknaden. Det finns flera orsaker till varför genomströmningen i gymnasieskolan varierar; variationer i stöd hemifrån, olikartade studiekulturer mellan orterna, bristande kunskaper om kraven på arbetsmarknaden eller generell skoltrötthet. Riskfaktorerna brukar uppenbara sig redan i grundskolan, och sett till de senaste årens utveckling är det framträdande att pojkarna i länet presterar sämre än flickorna i skolan och har en lägre utbildningsnivå. Vidare är resultaten generellt sett något högre i Älmhult, Ljungby samt Växjö, där även andelen högutbildade är högre än i övriga kommuner. En anledning till detta är att barn till föräldrar med akademisk utbildning i långt högre utsträckning än barn till föräldrar med lägre utbildningsnivå väljer att studera vidare på eftergymnasial nivå – vilket den lägre övergångsfrekvensen till högskola i de mindre kommunerna vittnar

om. Med andra ord inverkar studiekulturer och socioekonomisk bakgrund på skolresultaten, och i takt med att antalet yrken med endast förgymnasiala krav minskar innebär detta en risk för framtida arbetslöshet.

Arbetsmarknaden består av inflöde och utflöde; en del går i pension samtidigt som andra inträder i arbetsför ålder eller flyttar/pendlar hit. Stora pensionskullar, med stor informell kompetens, har nu gått i pension – de sista fyrtioåringarna lämnade arbetsmarknaden under 2014 – samtidigt som stora delar av den stora kull barn födda under nittiotalet har inträtt i arbetsför ålder. Generellt sett tenderar arbetsgivare att ersätta utgående kompetenser med en högre kompetensgrad. Om inte den tillträdande arbetskraften innehar denna kompetensnivå, både vad gäller nivå och inriktning, finns risk att det uppstår en stor brist inom vissa yrkesområden och att utvecklingsförmågan hämmas. Idag finns en hög efterfrågan på bl.a. sjuksköterskor, civilingenjörer och olika sorter IT-tekniker, men det motsvaras inte av tillgång, trots att arbetskraften i länet under 2000-talet har ökat till antalet och att fler än innan krisen kan ta ett arbete. Det här är en matchningsproblematik som dels hänger samman med förmågan att attrahera människor att flytta hit, dels att få barn och unga att läsa utbildningar inom de områden som den regionala arbetsmarknaden efterfrågar.

Givet att vi blir allt äldre och att unga i hög grad flyttar till större orter är risken för kompetensbrist i de mindre kommunerna överhängande, inte minst inom vårdsektorn. Redan idag har länet som helhet svårigheter med att tillsätta vissa tjänster inom sektorn. En viktig resurs för att möta arbetskraftsbristen är de utlandsfödda som har stått för hela tillväxten av den arbetsföra delen av befolkningen och den faktiska sysselsättningen i länet under 2000-talet. Särskilt tydligt har denna demografiska utjämning varit i de mindre kommunerna i länet. Samtidigt är sysselsättningsgraden för utrikes födda långt lägre än för inrikes födda. Detta har flera anledningar, t.ex.; svaga sociala nätverk, otillräckliga språkkunskaper, svårigheter att matcha och validera tidigare utbildningar och yrkeserfarenheter med den nya arbetsmarknaden och att andelen med förgymnasial utbildning är högre jämfört med inrikes födda. Därtill bidrar ovana, brist på erfarenheter och fördomar hos arbetsgivare till att försvåra inträdet av utlandsfödda på arbetsmarknaden.

Uppdelningen i traditionellt kvinnliga och manliga utbildningar/branscher skapar problem på både individnivå och samhällsnivå. För individen betyder det att deras val är begränsade; istället för att välja det hen är bra på görs valet utifrån samhällets förväntningar. För samhället innebär det ett ineffektivt resursutnyttjande; en jämlik arbetsmarknad fungerar bättre som resursfördelningsinstrument och skapar ökade förutsättningar för innovationer, vilket i sin tur kan främja tillväxt, sysselsättning och konkurrenskraft. För att öka individens möjligheter att välja utifrån sina egna intressen och för att klara den framtida kompetensförsörjningen inom vården och förnyelsebehovet av industrin, är det därför av stor betydelse att främja ett inriktningsval som inte påverkas av könstillhörighet.

Utbildning och sysselsättning är de viktigaste faktorerna för en god hälsa. Detta framkommer på flera olika sätt – förgymnasialt utbildade i länet har ett långt högre ohälsotal än övriga utbildningsgrupper, människor med en eftergymnasial utbildning har överlag ett högre välbefinnande än övriga utbildningsgrupper och större möjligheter till självförsörjning, vilket är en faktor som i hög grad påverkar individens välbefinnande.

En god folkhälsa handlar om att skapa samhälleliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen. Det är också det övergripande målet för det nationella folkhälsoarbetet. För att underlätta arbetet att nå målet har elva målområden utvecklats. De elva målområdena grupperar hälsans bestämningsfaktorer, dvs. de faktorer i människors livsvillkor och levnadsvanor som har störst betydelse för hälsan. Bestämningsfaktorernas utveckling mäts via olika indikatorer. En god och jämlikt fördelad folkhälsa är centralt för en hållbar utveckling då den är ett resultat av ett samhälles sociala, ekonomiska och ekologiska utveckling, men en bra fördelning har även

betydelse för den framtida utvecklingen av samhället. Hälsan är inte jämlikt fördelad i befolkningen. Ett sätt att mäta allmänt hälsotillstånd är att fråga om självskattad allmän hälsa. Det är en viktig indikator som vilar på WHO:s klassiska definition som inkluderar fysiskt, psykiskt och socialt välbefinnande. Undersökningar visar att den självskattade hälsan har försämrats bland kvinnor med låg utbildning. I Kronobergs län anger fler män än kvinnor att de har ett bra eller mycket bra hälsotillstånd, män skattar sin hälsa högre i Kronoberg än män i riket, medan kvinnor anger att de har ett sämre allmänt hälsotillstånd än kvinnor i riket. Det finns även en skillnad mellan utbildningsnivå och självskattad hälsa där de med lägst utbildningsnivå anger att de har en sämre hälsa jämfört med de med högre utbildning.

MÖJLIGHETER

Med perspektivet livslångt lärande uppmärksammas vi på att lärandet inte är avslutat i barn- och ungdomsåren, utan att det fortsätter hela livet ut. Den ökande förändringstakten på arbetsmarknaden gör att vi inte längre kan förutsätta att en individs ursprungliga kunskaper är tillräckliga, utan vi måste ständigt vara beredda på att lära nytt; både genom formella och informella kanaler. För att ge människor nya möjligheter att utvecklas så behöver det livslånga lärandet förstärkas.

Det icke formella lärandets betydelse behöver tas tillvara mer. Det kan handla om lärande och kompetensöverföring på arbetsplatserna och arbetsgivare som stödjer och förstärker det kan på så vis skapa kreativa miljöer. Likaså behövs möjligheter till fortbildning och vidareutbildning för sysselsatta genom hela arbetslivet och det ger också möjligheter för arbetsgivare att bli attraktiva i konkurrensen om kompetenser. En annan arena för livslångt lärande finns i den infrastruktur som folkbildningen utgör med studieförbund och folkhögskolor. De är betydelsefulla aktörer inom det civila samhället med nätverk i hela regionen.

Idag utgör gruppen utlandsfödda flickor och pojkar, kvinnor och män i länet en vilande potential, inte minst för de mindre kommunerna som har en besvärlig demografisk struktur som kommer att medföra kompetensförsörjningssvårigheter i framtiden. En ökad grad av integration på arbetsmarknaden är därför en nyckelfråga för regionens framtida konkurrenskraft, och lösningarna och möjligheterna varierar då gruppen är heterogen. För delar av gruppen utlandsfödda handlar det om att ta till vara på befintliga eftergymnasiala kunskaper, här är en möjlighet validering och andra insatser som kan bestyrka deras kunskaper och möjligheter att bidra till kompetensförsörjningen i länet. En annan grupp är utlandsfödda som saknar gymnasial utbildning. Här kan insatser handla om exempelvis ämnesundervisning på hemspråket parallellt med svenskundervisning. Att hitta metoder för att främja den gymnasiala genomströmningen för denna grupp skulle innebära stora möjligheter för länet då etableringstiden för utlandsfödda med en gymnasial utbildning är betydligt kortare än för de med en förgymnasial. För att öka möjligheterna till inträde på arbetsmarknaden för utlandsfödda kvinnor och män behöver också det formella systemet granskas för att upptäcka eventuella strukturella hinder som hindrar utlandsfödda att ta del av arbetsmarknaden, såsom fördomar, orimliga språkkrav eller andra villkor som ställs av arbetsgivare och företagsfrämjande system. Ytterligare en grupp som innebär en möjlighet är idag de unga kvinnor och män som varken arbetar eller studerar. Några saknar gymnasial utbildning medan andra står utanför av andra anledningar, exempelvis psykisk ohälsa. Fördjupande analyser om denna grupp tillsammans med förebyggande insatser och stärkt samverkan mellan det offentliga och näringsliv, exempelvis arbetspraktik i kombination med utbildning, skulle stärka möjligheterna för fler att inträda på arbetsmarknaden.

För att möta grupperna som står utanför arbetsmarknaden kan det finnas behov av att utveckla nya metoder. Idag finns flera sociala företag, med idéburna verksamheter, som dagligen ger personer ur denna grupp en meningsfull sysselsättning och ett socialt sammanhang. Dylka lösningar kan främja ett närmande till arbetsmarknaden men inte minst vara av stor betydelse för den enskildes välbefinnande.

Flexibla utbildningssystem skulle skapa möjligheter. På den eftergymnasiala nivån är yrkesutbildningar som erbjuds via YH-utbildningar ett beprövat sätt för att möta kompetensbehoven i regionen. Denna utbildningsform är också tilltalande i och med att utbildningarna i regel är kortare än vanliga universitetsutbildningar, vilket kan vara positivt för personer som får ställa om mitt i livet som en följd av nedläggning av den tidigare arbetsplatsen eller andra omständigheter. Ett samordnat arbete mellan offentlighet och näringsliv för att få fler YH-utbildningar som matchar behovet i regionen skulle på sikt främja möjligheterna till en ökad kompetensförsörjning i regionen. Människor utvecklar sin kompetens på olika sätt – formellt och informellt. Därför är även validering en process som ger möjlighet att värdera och erkänna kunskap och kompetenser som en människa har förvärvat på olika sätt.

Matchningsproblematiken i länet beror på flera olika faktorer, men det finns stora möjligheter att påverka den i positiv riktning. Närvaron av ett ungt, expanderande universitet med noder och nätverk i hela regionen, som under det senaste decenniet växt både till geografiskt område och antalet anställda, erbjuder möjligheter att dels attrahera kompetens till regionen men även till ökad samverkan mellan utbildningssystemet och den regionala arbetsmarknaden. Ökade inslag av dialog och samverkan mellan parterna skulle på sikt kunna ge studenter incitament att stanna kvar i regionen efter slutförda studier. Här finns även möjligheter för kommunerna utanför Växjö att medverka för att visa på det näringsliv som finns bortom universitetsstaden, och därmed stärka förmågan till den framtida kompetensförsörjningen.

Könsskillnaderna mellan olika sektorer i Kronobergs län är omfattande, och en stark skiljelinje går mellan privat och offentlig sektor, där industri- och vårdsektorn kan tjäna som ytterlighetsexempel där fördelningen mellan anställd kvinnor och män uppgår till 80/20 procent. Detta försvårar matchningen på arbetsmarknaden och insatser bör därför också riktas mot att öka jämställdheten på arbetsmarknaden. Stora utvecklingsmöjligheter finns dock redan på grundskole- och gymnasial nivå. En relativt stor del av eleverna på denna nivå gör felval och får sedan byta utbildningsinriktning. Detta fördröjer genomströmningstiden och därmed arbetslivsintroduktionen. På denna nivå finns även möjligheter att stärka kopplingen till arbetsmarknaden så att eleverna kan göra upplysta val som sammanhänger med arbetsmöjligheter efter genomgången utbildning. Exempelvis upplever många tekniska inriktningar att de idag har svårt att locka elever till utbildningen då kunskapen om möjligheterna inom sektorn är begränsad och präglad av fördomar. Liknande tendenser finns även inom vårdutbildningar. Idag präglas studievalen också av könsstereotyper, föreställningar och normer om vad flickor och pojkar är bra på och förväntas göra.

Ett högt humankapital bygger på en god folkhälsa och är en investering för Kronoberg. En god hälsa är avgörande för ekonomisk och social utveckling. Folkhälsan påverkas av samhällsfaktorer som hälso- och sjukvård, omsorg, skola och utbildning, integration, arbetsmarknad och samhällsplanering. Dessa faktorer styrs av politiska beslut på lokal, regional och nationell nivå. Folkhälsoarbete är ett arbete på befolkningsnivå som innefattar både generella insatser till hela befolkningen och riktade insatser mot olika befolkningsgrupper. Folkhälsoarbetet bygger på samverkan mellan olika aktörer så som offentlig sektor, idéburen sektor och näringsliv. Inom hälso- och sjukvården handlar det bland annat om hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande insatser. Folkhälsa är centralt för hållbar samhällsutveckling. En god och jämlik hälsa gynnar alla sektorer och är därför en värdefull resurs.

Genom samhandling bidrar aktörer med att

- Kompetensutveckla sysselsatta under hela arbetslivet och utveckla lärande och kompetensöverföring på arbetsplatser.
- Arbeta för fler YH-utbildningar som matchar behovet i regionen.
- Främja informerade studieval och intresse för bristyrken.
- Stärka samverkan mellan utbildningsaktörer och den regionala arbetsmarknaden.
- Utveckla verktyg och metoder för att förhindra tidiga studieavhopp.
- Utveckla tidiga insatser för etablering och återinträde på arbetsmarknaden.
- Utveckla valideringslösningar.
- Utveckla jämställda arbetsplatser.
- Utveckla det länsgemensamma folkhälsoarbetet.

PROGRAM

Exempel på program som bidrar till genomförandet:

- Kompetensförsörjningsstrategin. Samordnande aktör: Region Kronoberg
- Folkhälsopolicyn. Samordnande aktör: Region Kronoberg
- Regionala kulturplanen. Samordnande aktör: Region Kronoberg
- Regionalt åtgärdsprogram för miljömålen. Samordnande aktör: Länsstyrelsen i Kronobergs län

BILAGOR

SAMMANFATTNING

Målområde	Utmaning	Prioritering	Samhandling	Mål
Vi växer i öppna och hållbara livsmiljöer	Hög konkurrens om invånare och en åldrande befolkning	Utveckla en komplementär region	<i>Vad aktörer samhandlar kring för att nå målen specificeras under respektive prioritering</i>	Befolkningen ska öka
	Stora avstånd och en gles befolkningsstruktur	Utveckla miljöer där människor känner sig välkomna och delaktiga		En god socioekonomisk utveckling
Vi växer av en cirkulär ekonomi med förnyelseförmåga	Skillnader i delaktighet och hälsa			God hälsa hos befolkningen
				Klimatpåverkan ska minska
	En svag sysselsättnings-tillväxt som följd av hög konjunktur-känslighet och ökad global konkurrens	Utveckla diversifiering och innovationsförmåga		Produktiviteten ska öka
	Sysselsättnings-graden har minskat men fortsatt upplever arbetsgivare svårigheter att hitta rätt kompetens	Utveckla livslångt lärande och jämlik hälsa		Balanserad tillväxt – fler arbeten
	Att få fler innovativa och växande företag			Förbättrad matchning – fler i arbete
				Ökad förnyelseförmåga
				Ett ökat humankapital
				På väg mot ett plusenergilän

MÅLBILAGA: GRÖNA KRONOBERG 2025

En positiv regional utveckling kännetecknas av en situation där tillväxt i produktion, sysselsättning och befolkning går hand i hand, och att utvecklingen är hållbar i relation till den sociala-, miljömässiga och ekonomiska dimensionen. Uppsättningen av indikatorer nedan syftar till att belysa dessa olika fält. Nedan indikatorer kommer att kompletteras med en rad andra indikatorer när vi sedan följer upp utvecklingen i länet. Men indikatorerna vi har valt nedan har vi bedömt uppfyller kraven om jämförbarhet, källsäkerhet, nedbrytbarhet och att data kommer att tas fram även i framtiden.

Vi växer i öppna och hållbara livsmiljöer...

Indikator	Motivering till indikator	Mål	Kommentar till målvärde
Befolkningsantalet	En ökande befolkning är en av de främsta indikatorerna för en plats attraktivitet och framtida försörjningsförmåga. Historiskt sett sammanhänger en positiv befolkningsutveckling med andra centrala faktorer som ett gott klimat, goda arbetsmöjligheter och attraktiva livsmiljöer. Indikatorn kan brytas ned i en rad olika komponenter; födelsenetto, utrikes flyttnetto, inrikes flyttnetto osv.	Mellan 2014-2025 ska befolkningstillväxten i länet överstiga medianen för riket	Ökningen i länet har under de senaste åren varit historiskt hög främst beroende på invandring. Inflyttningen till storstäderna kan förväntas att fortsätta och den stora nittiotalistkullen kommer snart ha lämnat flyttningsintensiv ålder. Under en längre tid har regionens befolkningsutveckling vida överstigit snittet för regioner utanför storstäderna, men varit lägre än riksgenomsnittet som en följd av den massiva befolkningstillväxten i storstäderna. Främst är det länen runt storstäderna som växer, och en rimlig positionering är att vara bland de tio län med högst befolkningsökning givet länets förutsättningar som ett glest län men närhet till storstadsregioner.
Klimatpåverkande utsläpp	Indikatorn mäter länets totala klimatutsläpp sorterat utifrån olika sektorer (transport, energi, jordbruk mm.). En minskning av utsläppen indikerar en hållbar utveckling. Målet bör vägas i relation till den ekonomiska tillväxten. Indikatorn finns även med i EU2020-strategin och utgår där från basåret 1990.	Mellan 1990-2025 ska minskningen av klimatpåverkande utsläpp i länet vara den högsta i riket	Målvärdet är i viss utsträckning normativt och positionerande - Kronobergs län ska vara den grönaste regionen i Sverige. Ett sätt att göra denna strävan mätbar är att minskningen av de klimatpåverkande utsläppen ska vara som högst i Kronobergs län jämfört med övriga. Mellan 1990-2012 minskade utsläppen i länet med drygt 31 %, den sjätte högsta minskningen i riket. Den högsta minskningen under samma period uppgick till 39 %. För att uppnå målet är en stor utmaning att minska, trots glesa strukturer, utsläppen från

			transportsektorn i länet.
Medianinkomst (20-64 år)	Medianinkomsten indikerar befolkningens försörjningsförmåga och allmänna ekonomiska välfärd. Att använda medianinkomst istället för medelinkomst gör att indikatorn på ett tydligare sätt blir ett socioekonomiskt mått, och även ser till fördelningen av inkomster i samhället. Den sociala dimensionen av indikatorn går att tydliggöra genom att följa upp den utifrån olika grupper och geografier i samhället.	År 2025 ska medianinkomsten i Kronobergs län överstiga riksgenomsnittet	Innan finanskrisen slog till var medianinkomsten i länet högre än i riket, men under 2012 var den 1 % under och trenden negativ. Här är det viktigt att uppmärksamma att det finns stora könsskillnader i länet, större än de som finns på riksnivå. Målvärdet är positionerande i den meningen att en medianinkomst överstigande riksgenomsnittet visar på att regionen har en konkurrenskraft och försörjningsförmåga som är högre än i länet som helhet.
Självskattad hälsa	Indikatorn självskattad hälsa har i en mängd studier visats vara en stark prediktor för dödlighet och har därför ett stort värde för att följa hälsoutvecklingen över tid i olika befolkningsgrupper. Allmän hälsa mäts i en femgradig skala som används internationellt och grundar sig på definitioner kring begreppet hälsa.	År 2025 ska den självskattade hälsan hos flickor och pojkar, kvinnor och män i Kronobergs län vara högre än riksgenomsnittet	Målet är i viss utsträckning normativt och positionerande – Kronobergs län ska kännetecknas av att människor som bor här har ett got liv.
<i>Vi växer av en cirkulär ekonomi med förnyelseförmåga...</i>			
BRP per sysselsatt	BRP per sysselsatt är ett mått på produktiviteten i en region. BRP är ett aktivitetsrelaterat mått som visar hur stor produktionen är inom en region. En hög produktivitet indikerar en god konkurrenskraft. BRP är inte ett mått på regional välfärd eller regionala inkomster. Summan av regionernas	Mellan 2014-2025 ska produktiviteten i regionen öka mer än i riket	Över tid har produktiviteten i Kronobergs län varit relativt låg. En förklaring till detta är att den arbetsintensiva industrin. Men sedan finanskrisen har produktivitetsökningen i Kronobergs län varit den högsta i riket. Utvecklingen tyder på rationaliseringar inom industrin - vi producerar ett allt större värde i förhållande till antalet anställda. Å ena sidan är detta ett tecken på

	BRP är, per definition, lika med rikets BNP. Ett problem med BRP är att de inte tar hänsyn till externa effekter såsom socialt välbefinnande och effekter på miljön. Att komplettera mått på ekonomisk utveckling med mått från den sociala dimensionen och miljödimensionen är därför väl motiverat.		omställningsförmåga, å andra sidan kan sysselsättningsproblem uppstå om inte nya jobb skapas eller att de nya jobb som växer fram inte motsvarar de kvalifikationer arbetskraften har. Att produktiviteten i länet ska öka mer än riket utgår från antagandet att detta är nödvändigt för att behålla industrin i länet, som främst konkurrerar med kunskap och effektivitet.
Antal sysselsatta (dagbefolkning 20-64 år)	Denna indikator mäter, till skillnad från BRP per sysselsatt, om produktivitetens utvecklingen även genererar jobb. Det kan vara så att automatiseringar, särskilt i industriberoende län, leder till att antalet jobb minskar trots att produktiviteten ökar. Men för att utvecklingen ska vara hållbar är det viktigt att även antalet yrken som helhet ökar, annars finns risk för ökade sociala klyftor. Att antalet sysselsatta i länet som helhet ökar indikerar att näringslivet diversifieras.	Mellan 2014-2025 ska sysselsättningsstillväxten i länet vara över medianen för riket	Mellan 1990-2013 var sysselsättningstillväxten i länet den sjätte högsta i riket. Men sedan finanskrisen har den varit en av de svagaste i riket. Denna dubbla bild, tillsammans med den starka produktivitetens utvecklingen under senare år, tyder på att länet är inne i en omställningsprocess vars framtida konsekvenser är svår att överblicka. Målvärdet utgår dock från att för att länet ska ha en balanserad utveckling, där produktivitetens- sysselsättnings- och befolkningstillväxt går hand i hand är en förutsättning att sysselsättningstillväxten är bland den övre halvan i riket.
Sysselsättningsgrad (andel av nattbefolkningen 20-64 år i sysselsättning)	Denna indikator uppmärksammar balansen mellan produktivitetens-, sysselsättnings- och befolkningstillväxt. Om dessa tre dimensioner kommer i otakt är det fullt möjligt att de två förstnämnda ökar samtidigt som den senare minskar. Måttet belyser även om den tillgängliga arbetskraften matchar de jobb som finns att tillgå i regionen.	År 2025 ska sysselsättningsgraden i länet minst uppgå till 80 %	Detta målvärde är inte relativt utan absolut - sysselsättningsgraden ska minst uppgå till 80 % 2025. Anledningen till att det är absolut är för att måttet är grundläggande för en god regional utveckling och därmed förtjänas att vara "normativt". En annan motivering till målet är att det anknyter till EU2020-strategin och den nationella tolkningen av sysselsättningsmålet (att 80 % av befolkningen ska ha ett arbete). Historiskt sett har sysselsättningsgraden i länet varit hög och innan finanskrisen över det aktuella målvärdet. Men sedan krisen har minskningen i länet varit en av de högsta i riket och numera är nivån under målvärdet.
Antal arbetsställen	Den regionala utvecklingen präglas av en ständig förnyelse. Företag läggs ner	År 2025 ska länet ligga	Under 2013 låg länet under medianen (13/21) inom denna indikator. Anledningen till att länet ligger

med minst 1 sysselsatt per 1000 invånare	samtidigt som nya startar. När något läggs ner frigörs resurser som vid en god regional utveckling går vidare till någonting annat. Indikatorn är på så vis ett mått på förnyelseförmåga. För det är inte självklart att nya arbetsställen uppkommer där de gamla försvinner. Genom att titta på både startade och nedlagda arbetstillfällen får vi en god bild av denna dynamik. Och genom att sätta kriteriet minst 1 anställd tar vi även höjd för att arbetstillfällena uppnått en viss lönsamhet.	över medianen sett till antal arbetsställen med minst 1 sysselsatt per 1000 invånare	förhållandevis lågt är delvis att en hög andel av företagen i länet är soloföretag och medelstora företag. Men för att få en tillräcklig sysselsättningstillväxt i länet är det viktigt med nya företag med en vilja att anställa. Sett till tillväxten av företag med minst 1 anställd i Kronobergs län har den varit svagast i hela riket under perioden 2010-2014. Då en stor del av sysselsättningen i framtiden spås att ske inom mindre företag bör därför länet ligga över medianen 2025, givet utgångsläget.
Andel av befolkningen 25-64 år med minst en gymnasial utbildning	Trösklarna in till arbetsmarknaden har ökat. Störst skillnader finns mellan olika utbildningsgrupper. De utan minst en gymnasial utbildning löper hög risk att hamna i arbetslöshet. Med en gymnasial utbildning, särskilt en yrkesinriktad, leder i hög utsträckning till arbete i länet. Indikatorn ger ett grovt mått på tillgången till humankapital i regionen, som är en allt viktigare komponent, men även en bild av hur många som löper risk att hamna utanför arbetsmarknaden. Vidare menar OECD att inte endast de mest högutbildade (här förstått som personer med eftergymnasial utbildning) är väsentliga för en regions utveckling utan även de med en mellanhög utbildning.	År 2025 ska andelen av befolkningen med minst en gymnasial utbildning överstiga riksgenomsnittet	Under 2013 låg länet långt under medianen (17/21) sett till denna indikator. Anledningen är bl.a att historiskt sett har utbildningsnivån i länet varit låg då industrin erbjudit arbeten som inte krävt en formell gymnasial utbildning. Men då den äldre delen av åldersgruppen under de närmsta åren kommer att inträda i pension bör målet vara, för att länet ska kunna ställa om och med hänvisning till arbetsmarknadens utveckling, att en så stor del av befolkningen som möjligt har en gymnasial utbildning. Målvärdet är i viss mån satt utifrån att genomströmningen i länets gymnasieskola är högre än på riksnivå, och att över tid bör detta leda till en högre ökningstakt än i riket.
Ohälsodagar per invånare i arbetsför ålder	Ohälsotalet mäter nettodagar av utbetald sjukpenning, rehabiliteringspenning, sjuksättning och aktivitetsersättning. Ett ökande ohälsotal indikerar att fler står utanför arbetskraften och att den allmänna sjukfrånvaron ökar. Indikatorn är intressant att använda för att få en bild av den socioekonomiska situationen i länet, då ohälsotalet	År 2025 ska ohälsotalet i länet, både för kvinnor och män, vara under riksgenomsnittet	Innan finanskrisen var ohälsotalet i regionen lägre än, både för kvinnor och män, riksgenomsnittet. Men under senare år gapet krympt som en följd av att antalet ohälsodagar i riket minskat mer än i Kronobergs län och 2013 hade kvinnorna i länet fler ohälsodagar än riksgenomsnittet. Målvärdet är en positionering i den meningen att ett lägre ohälsotal än riksgenomsnittet indikerar en hälsosam region.

	uppvisar en hög variation mellan olika geografier och utbildningsgrupper. Indikatorn är även intressant ur ett genusperspektiv, då det råder stora skillnader mellan kvinnor och män. Ett lågt ohälsotal är även sammankopplat med en rad andra faktorer som utbildningsnivå och sysselsättning.		
80 % av den totala energianvändningen i Kronobergs län kommer år 2025 från förnybara källor.	Indikatorn visar steg på väg mot ett plusenergilän. Indikatorn finns även med i de regionala miljömålen (År 2050 är Kronobergs län ett Plusenergilän samt även målet 70 procent av den totala energianvändningen i Kronobergs län kommer år 2020 från förnybara källor.). Indikatorn finns även med i EU2020-strategin (andelen förnybar energi ska motsvara 20 % av all energianvändning i EU år 2020).	Plusenergilän	Målvärdet är positionerande – Kronobergs län ska vara den grönaste regionen samt accelerera utvecklingen mot en cirkulär ekonomi. Målvärdet syftar till inriktningen mot en cirkulär ekonomi där en av principerna är att använda förnyelsebar energi samt att uppnå ett positivt fotavtryck i fråga om resursutnyttjande. Plusenergilän innebär att produktionen av förnybar energi och biobränsle överstiger den totala energianvändningen i länet, dvs. blir självförsörjande och kan exportera förnybar energi. Andelen producerad energi i länet 2010 var 28 procent, vilket är en ökning med 11 procent från 1990. För att nå målet behöver takten öka. De energikällor som bedöms ha störst potential är vindkraft och kraftvärme (länsstyrelsens bedömning via miljömåls uppföljning). Brist på aktuell data gör att nyare data än 2010 inte kan presenteras. 2012 togs en energibalans fram i samverkan mellan regionförbunden och Länsstyrelserna i Kronoberg, Kalmar, Jönköping och Blekinge. Energibalansen är en kartläggning över energiflödena i regionen. Balansen visar vilken och hur mycket energi som förbrukas, var den används, hur mycket el och fjärrvärme som produceras regionalt. Hur mycket el tillförs utifrån. Hur mycket bensen och diesel som används. Hur stora koldioxidutsläppen blir. Balansen ger underlag för att följa upp mål och prioritera åtgärder gällande tex regional energiproduktion, energieffektiviseringar, transportsystemets energiförbrukning och minskning av fossila bränslen. Energibalansen visar hur energiflödena såg ut i stora drag 2010 samt den utveckling som skett från år 1990. Energibalansen (2010) 55 % förnybart har ökat från 45 % 2000 (på 10 år ökat 10%)

NULÄGESANALYS FÖR KRONOBERGS LÄN

